

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE
MÜDÜRLERİN YÖNETİCİ YETERLİKLERİ İLE
ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK
DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kübra ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019-Kübra ÖZTÜRK

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE
MÜDÜRLERİN YÖNETİCİ YETERLİKLERİ İLE
ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK
DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŐKI

THE RELATIONSHIP BETWEEN COMPETENCIES OF
PRINCIPALS AND PSYCHOLOGICAL HARDINESS
LEVELS OF TEACHERS ACCORDING TO THE
PERCEPTIONS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS

Hazırlayan
Kübra ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mustafa ERDEM

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Kübra ÖZTÜRK tarafından hazırlanan “*Ortaokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Müdürlerin Yönetici Yeterlikleri İle Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki*” adlı tez çalışması 09/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman..... (İmza)

Doç. Dr. Mustafa ERDEM

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Ahmet AKBABA

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Tufan AYTAÇ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../07/2019

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../07/2019

(imza)

Kübra ÖZTÜRK

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE MÜDÜRLERİN YÖNETİCİ YETERLİKLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Kübra ÖZTÜRK

Danışman: Doç. Dr. Mustafa ERDEM

2019 – 88 Sayfa

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri AnaBilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Mustafa ERDEM

Doç. Dr. Ahmet AKBABA

Doç. Dr. Tufan AYTAÇ

Bu araştırmanın genel amacı, Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre müdürlerin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki düzeyini belirlemektir. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın hedef evrenini Samsun il merkezinde yer alan Atakum, Canik ve İlkadım ilçelerinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında görev yapan 2168 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini bu ilçelerdeki 401 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırma verilerinin toplanmasında altı maddelik “Kişisel Bilgi Formu”, Aksoy (2012) tarafından geliştirilen üç boyutlu 38 maddelik “Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği” ile Işık (2016) tarafından geliştirilen üç boyutlu 21 maddelik “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde kişisel bilgilere ilişkin değerlendirmede yüzde ve frekans, alt boyutlara ilişkin değerlendirmede aritmetik ortalama ve standart sapma, cinsiyet, yaş ve medeni durum değişkenlerinin değerlendirilmesinde t-testi, mesleki kıdem ve alan değişkenlerinin değerlendirilmesinde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), anlamlı farklılık çıkan alt boyutları belirlemek amacıyla Tukey HSD testi, okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi bulmak için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda toplam ve alt boyutlara bakıldığında öğretmenlerin algılarına göre okul müdürleri yönetici olarak yeterli ve öğretmenlerin psikolojik olarak da dayanıklı olduğu görülmektedir. Yönetici yeterlik ölçeğinde öğretmenler en az kavramsal yeterlik, en fazla teknik yeterlik alt boyutlarına katılmışlardır. Psikolojik dayanıklılık ölçeğinde ise öğretmenler en az

kontrol, en fazla meydan okuma alt boyutlarına katılmışlardır. Kıdem, alan ve yöneticilik yapma yapmama değişkenlerinde hem okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri hem de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları öğretmenlerin algılarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yeterlikleri cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmamaktadır. Yaş değişkenine göre 41 yaş ve üstü öğretmenler, 40 yaş ve altı öğretmenlere göre daha kontrollü ve daha dayanıklıdır. Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı, pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. En yüksek ilişki kendini adama ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında olmuştur. Özellikle kendini adama ve insancıl yeterlikler arasında çıkmıştır. En düşük ilişki meydan okuma, kontrol ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul Öğretmenleri, Psikolojik Dayanıklılık, Yönetici Yeterlikleri

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN COMPETENCIES OF PRINCIPALS AND PSYCHOLOGICAL HARDINESS LEVELS OF TEACHERS ACCORDING TO THE PERCEPTIONS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS

M. Sc. Thesis

Preparer: Kübra ÖZTÜRK

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa ERDEM

2019 - 88 Pages

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School of Social Sciences

Educational Sciences Department

Educational Administration Science

Jury

Assoc. Prof. Dr. Mustafa ERDEM

Assoc. Prof. Dr. Ahmet AKBABA

Assoc. Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

The general purpose of the research is to determine the relationship level between the managerial competencies of school administrators and the psychological hardiness of teachers according to the perceptions of teachers in the official secondary schools connected to the Ministry of Education in Turkey. The relational screening model was used in the research. The target universe of the study consists of 2168 teachers employed in the districts of Atakum, Canik and İlkadım in the downtown of Samsun in the 2017 – 2018 academic year. 401 teachers in those districts participated for the sample of the research.

“The Personal Information Form” with six items, “The School Principals’ Proficiency Scale” with three-dimensionals and 38 items which was developed by Aksoy (2012) and “The Psychological Hardiness Scale” with three-dimensionals and 21 items which was developed by Işık (2016) were used to collect research data. Percentage and frequency to evaluate on personal information, arithmetic mean and standard deviation on sub-dimensions, t-test for gender, age and marital status, one-way analysis of variance (ANOVA) for occupational seniority and field, Tukey HSD test to determine the significant difference in sub-dimensions, Pearson correlation analysis to determine the relationship between the managerial competencies of school administrators and the psychological hardiness levels of teachers were performed to analyze the data.

As a result of the research, when the total and sub-dimensions are examined, according to the perceptions of the teachers, it is seen that school principals are sufficient as managers and the teachers are psychological resistant. At the scale of the manager competence, the teachers have participated in the conceptual competence at least and the technical competence sub-dimensions at

most. At the psychological hardiness scale, the teachers have participated in the control at least and the challenge sub-dimensions at most. There is no significant difference both of the managerial competencies of school administrators and the psychological hardiness of teachers according to teachers' perceptions in terms of seniority, field and position as an administrator. The school principals' proficiency do not differ in gender and marital status variables. The 41 years old and over teachers are more controlled and durable than the 40 years old and under teachers, according to the age variable. It is seen that there is a significant, positive and low level relationship between the administrators' competencies of school principals and the psychological hardiness of teachers. The highest relationship is between self-devotion and at the total and sub-dimensions of manager competencies. The relationship is particularly between self-devotion and humanistic competencies. The lowest relationship is between the challenge, control and at the total and sub-dimensions of the school principals' proficiencies.

Keywords: Secondary School Teachers, Psychological Hardiness, Principals' Proficiency.

ÖN SÖZ

Bireyin hayatı boyunca en uygun bir şekilde yerine getirmesi gereken görev, rol ve sorumlulukları için eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimin önemli bir sacayağı olan okullarda eğitim öğretim işleri, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Okulların etkin yönetilebilmesi ve kurum hedeflerine ulaşılabilmesi için kurum amiri olarak okul müdürlerinin yeterlikleri önemli görülmektedir. Okul müdürlerinin yönetim politikalarına bizzat şahit olan eğitim paydaşlarından biri de öğretmenlerdir. Bu yüzden öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin yeterliklerinin ölçülmesi değerli görülmüştür. Ayrıca okul ortamındaki stres verici kaynaklar, öğretmenlerin davranışlarını ve psikolojik dayanıklılık düzeylerini olumsuz etkileyebilir. Bu bağlamda, öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması gerektiği düşünülmüştür. Çalışmalarda okul müdürlerinin yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ayrı olarak ele alınmıştır. Bu çalışma, öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin birlikte incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Araştırmanın amacı Samsun il merkezinde yer alan Atakum, Canik ve İlkadım ilçelerinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında resmi ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre müdürlerin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesidir. Bu kavramların cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, alan, daha önce okul yöneticiliği yapıp yapmadığı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Araştırma “Giriş, Kuramsal Açıklamalar ve İlgili Literatür, Yöntem, Bulgular, Sonuç-Tartışma ve Öneriler” olmak üzere beş ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü araştırmanın amacı, önemi, problemi ve alt problemleri, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımlardan ibarettir. Kuramsal Açıklamalar ve İlgili Literatür bölümünde araştırma konusu ile ilgili temel kavramlara, yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Yöntem bölümünde araştırmanın çalışma grubundan, araştırma modelinden, veri toplama araçlarından, verileri çözümüleme sürecinden bahsedilmiştir. Bulgular bölümünde verilerin çözümlenmesinden ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Sonuç-Tartışma ve Öneriler bölümünde ise bulgular yorumlanarak benzer araştırmalarla

karşılaştırılıp önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın hiçbir aşamasında benden yardımını esirgemeyen ve beni sürekli cesaretlendiren değerli danışman hocam Doç. Dr. Mustafa ERDEM'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans eğitimimin her aşamasında üzerimde emeği olan kıymetli hocam Doç. Dr. Ahmet AKBABA'ya teşekkürlerimi arz ederim. Bu uzun süreçte desteğiyle her zaman yanımda olan sevgili eşim Mehmet Ali ÖZTÜRK'e, kızım İnci ÖZTÜRK'e ve diğer aile bireylerime minnettarlığımı sunarım.

Kırşehir-2019

Kübra ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1.4. VARSAYIMLAR.....	6
1.5. TANIMLAR	6
BÖLÜM II.....	7
2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR	7
2.1. Yönetim	7
2.1.1. Eğitim Yönetimi	8
2.1.2. Okul Yönetimi	9

2.1.3. Okul Müdürü	10
2.1.4 Yeterlik	11
2.1.5. Okul Müdürünün Yönetici Yeterlikleri	12
2.2. Psikolojik Dayanıklılık	17
2.2.1. Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılıkları	19
2.1. KONUYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	20
2.1.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	20
2.2.2. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	23
BÖLÜM III	27
3. YÖNTEM	27
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	27
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	28
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	32
3.3.2. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği.....	32
3.3.3. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	33
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	34
BÖLÜM IV.....	36
4. BULGULAR	36
4.1. TOPLAM VE ALT BOYUTLARA İLİŞKİN BULGULAR	36

4.2. ÖĞRETMENLERİN ÖLÇEKLERDE EN FAZLA VE EN AZ KATILDIKLARI MADDELER.....	37
4.3. CİNSİYET DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ	38
4.4. MEDENİ DURUM DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ	39
4.5. MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ	40
4.6. YAŞ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ	41
4.7. ALAN DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ	42
4.8. YÖNETİCİLİK YAPIP YAPMAMA DURUMU DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ....	43
4.9. OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ	44
BÖLÜM V	45
5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	45

5.1. SONUÇ	45
5.2. TARTIŞMA.....	47
5.3. ÖNERİLER.....	53
KAYNAKÇA.....	55
EKLER	62
ÖZ GEÇMİŞ	70

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Hedef Evren ve Örneklem Bilgileri.....	28
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler.....	30
Tablo 3. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğinin Cronbach Alfa Değerleri ve Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğindeki Maddelerin Alt Faktörlere Dağılımı	32
Tablo 4. Ölçek Baremi.....	34
Tablo 5. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık Toplam ve Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	36
Tablo 6. Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin Yeterliklerinde En Fazla ve En Az Katıldıkları Maddelere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	37
Tablo 7. Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinde En Fazla ve En Az Katıldıkları Maddeler	38
Tablo 8. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerine İlişkin t-testi	38
Tablo 9. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri	39
Tablo 10. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerine İlişkin ANOVA Değerleri ..	40
Tablo 11. Yaş Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri	41
Tablo 12. Alan Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri	42
Tablo 13. Yöneticilik Yapıp Yapmama Durumu Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri	43
Tablo 14. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ile Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Algısı Arasındaki İlişki	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri.....14

Şekil 2. Psikolojik Dayanıklılık Alt Boyutları.....18

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur. Kısaltmalar yazımında TDK yazım kılavuzundaki kısaltmalar dizini esas alınmıştır.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OMYÖ	Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği
PDÖ	Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği
TDK	Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ile birlikte varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bireyin hayatı boyunca en uygun bir şekilde yerine getirmesi gereken görev, rol ve sorumlulukları vardır. Bundan dolayı eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim, kişinin kendini geliştirmesini sağlamak amacıyla gerekli olan davranış ve tutumları kazandırmak için gereklidir. Eğitimin önemli bir sacayağı da okullardır. Okullarda eğitim öğretim işleri, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından yürütülmektedir.

Örgütlenerek oluşturulmuş okullar belirlenen amaçlara ulaştırılmak üzere okul yöneticileri tarafından yönetilmektedir. Okulların verimliliğini ve etkililiğini belirleyen unsurların başında da kurum amiri olarak okul müdürleri gelmektedir. Okulların etkin yönetilebilmesi ve kurum hedeflerine ulaşılabilmesi için başta okul müdürlerinin yeterlikleri önemli görülmektedir.

Okul müdürlüğü meslekleşemediğinden ve bu alanda lisans eğitimi verilmediğinden dolayı atama esnasında belirlenen yeterlik alanları uygulamada yetersiz kalmış olabilir (Ağaoğlu, Altınkurt, Yılmaz ve Karaköse, 2012). Belirli kriterlere göre ataması yapılmış okul müdürlerinin zamanla bu kriterlere ne kadar bağlı kaldığı ve okulunda bu kriterlerin ne kadarını hayata geçirdiği önemlidir. Bu yüzden öğretmen görüşlerine göre de okul müdürlerinin yeterliklerinin ölçülmesi önemli görülmüştür. Çünkü öğretmenler, okul müdürlerinin yönetim politikalarına bizzat şahit olan eğitim paydaşlarıdır.

Thomson ve Wendt'e (1995) göre, işlerin yavaş ilerlediği ve bürokrasinin hâkim olduğu bir okulda, yöneticiler ve öğretmenler arasındaki etkileşim ve iletişim zayıftır. Böyle olan okulların genelinde, gelişimin çok az olduğu ve diyalogların yetersiz kaldığı kapalı bir okul iklimi de görülmektedir. Bu tür okullarda görev yapan öğretmenler, stres verici faktörlerden çok fazla etkilenmektedir.

Stresli bir çalışma ortamına maruz kalan bir öğretmenin performansı düşük olabilir. Aşırı stres altında görev yapmak, öğretmenlerin etkili çalışmamasının nedenleri arasındadır ve öğretmen, mesleğinde başarı gösteremeyebilir. Dolayısıyla okul ortamındaki

stres verici kaynaklar, öğretmenlerin davranışlarını ve psikolojik dayanıklılık düzeylerini olumsuz etkileyebilir. Öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Yönetim, örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için insan ve madde kaynaklarına yön veren, kullanan ve kontrol eden bir süreçtir (Semerci, 2000). Eğitim yönetimi, belirli amaçlar doğrultusunda belirlenmiş olan politikaları ve alınan kararları eğitim kurumlarında uygulamaktır (Okutan, 2012). Tschannen – Moran ve Gareis'e (2004) göre, eğitim kurumları yöneticilerinin beceri ve bilgileri, okulların etkin yönetilmesini sağlar, okuldaki değişim odaklı çalışmaları yönlendirir ve okulun yönünü belirlemek ile birlikte geleceğini de kurumun hedefleri doğrultusunda planlar (Ağaoğlu, Altınkurt, Yılmaz ve Karaköse, 2012).

Okulların etkin olarak yönetilmesi, eğitim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirir (Okutan, 2012). Okulların etkin yönetilebilmesi için de okul müdürü başta olmak üzere okul yöneticilerinin yeterlikleri önemli görülmektedir. Yeterlik kavramının kelime anlamı TDK' ya göre, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet şeklinde tanımlanmıştır. Töremen ve Kolay'a (2003) göre, yeterlik, insanın bir davranışı yapmak için gereken bilgi ve beceriye sahip olmasıdır. Yönetici yeterlikleri ise, örgüt amaçları göz önünde bulundurularak ve bu amaçlar doğrultusunda, kurumun yöneticilerinde bulunması gereken bilgi, beceri, tutum, değer ve davranışlardan meydana gelen bir performans ölçütü olarak değerlendirilebilir.

Bir yöneticinin yeterli sayılabilmesi için görev ve rol sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir (Bursalıoğlu, 1981). Bir okul yöneticisi olarak müdür, yönetsel becerileri ile birlikte yönetim süreçlerini bilip okul yönetimine aktarabiliyorsa, okulun kültürünü ön planda tutarak bu doğrultuda okulun iklimini bozmuyorsa ve yetkilerini de gerektiği gibi yerinde kullanıyorsa, makamın görev ve rol sorumluluklarını yerine getiriyordur diyebiliriz. Bu bağlamdaki başarısı da okul müdürü yeterliğinin bir göstergesi olabilir (Gürsel, 2003).

Okul müdürlerinin yeterlikleri, teknik yeterlikler, insancıl yeterlikler ve kavramsal (karar-yönetsel) yeterlikler olmak üzere üç faktörlüdür. Birinci boyutu olan teknik yeterlikler, okul yönetimi alanlarındaki teknik olarak bilgi, beceri ve tutumlardır. Okul müdürünün sorumluluklarını yerine getirebilmesi için de yöntem, teknik ve süreç

önemlidir. Bu bağlamda teknik yeterlikler, belirli bir süre içerisinde, yapılacak etkinliklerin aşamaları atlanmadan doğru bir şekilde gerektiği gibi yapılması ve yapılan etkinliklerin sonucunun da beklenen nitelikte olmasını kapsar. İkinci faktör olan insancıl yeterlikler, motive edebilme, empati yapabilme, bireysel farklılıkları göz önünde tutarak etkili bir çalışma ortamı ve sinerji oluşturabilme, başkaları hakkındaki inanç, tutum ve varsayımların kullanılış yöntemlerini belirleyebilme becerileri ile insan ilişkilerine yönelik özelliklerdir. Üçüncü faktör ise kavramsal (Karar-Yönetmel) yeterlikler, okulun hedeflenen amaçları doğrultusunda yapılması gereken iş ve işlemleri planlama, meydana gelen problemlere karşın çözüm yolları üretebilme, yapılan etkinliklerin sonucunda okulun amaçlarının ne derece gerçekleştirildiği hakkında muhakeme edebilme sürecidir (Başar, 1988; Taymaz, 2002).

Psikolojik dayanıklılık kavramı ise ilk olarak 1979'da Kobasa tarafından ortaya çıkarılmıştır. Kobasa'ya (1979) göre, bireyin psikolojik dayanıklılığının fiziksel olarak dayanıklı, sağlıklı veya güçlü olduğu anlamına gelmemektedir. Psikolojik dayanıklılık, stres ve krizin olduğu ortamlarda kişinin performans, sağlık ve ruh hallerinin olumlu yönde devam etmesini ifade eden kişilik özelliği olarak tanımlanabilir. Bir kişilik özelliği olan psikolojik dayanıklılık, stres ile başa çıkmada yardımcı olan bir etkidir (Terzi, 2005).

Psikolojik dayanıklılık kontrol, bağlanma (kendini adama) ve güçlük (meydan okuma) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Psikolojik dayanıklılık kavramının alt boyutu olan kontrol faktörü, bireyin hayatı boyunca meydana gelen durumları yönlendirebileceğini bilmesi ve bu doğrultuda inanç sahibi olması ile ilgili bir faktördür (Holt, Fine ve Tollefson, 1987). Kontrol alt faktörü, bireyin zorluklarla karşılaştığında mutsuz olmaması, ayrıca olayları değiştirecek ve etkileyecek şekilde inanması ve bu doğrultuda davranışlarda bulunması boyutudur. Bağlanma, kişinin aktif bir rolü olmadan etkinliklere dâhil olması sonucu meydana gelen amaç duygusunu ifade etmektedir. Bir diğer boyut olan güçlük boyutunda ise, birey için güvenliği tehdit etmeyecek bir değişim vardır. Bu değişim, günlük hayatta olabilen ve gelişim için de gerekli olan bir uyarıcı olarak kabul edilmektedir (Maddi ve Khoshaba, 1994).

Okul ortamının stresli olması, öğretmenlerin iş doyumunu ve performansını olumsuz yönde etkilemektedir (Aydın, 2002; Balay, 2000). Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, stres kaynaklarından ne kadar etkilendiğini ve işlerini etkili yapıp yapamadığını gösterebilir. Stres kaynaklarını azaltmaya yardımcı olan okul yöneticileri,

öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini arttırabilir. Bu bağlamda öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık, öğretmenlik mesleğinin stresli yönleriyle başa çıkmada yardımcı olabilir. Aşırı stres altındaki bir öğretmenin mesleğinde başarılı olması da mümkün olmayabilir.

Öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri araştırılması gereken bir konu olarak görülmüştür. Sadece ortaokul müdürleri ile öğretmenleri araştırma konusu yapılmıştır. Okulların ihtiyaçları ve hedefleri farklı olduğu için okul müdürleri ve öğretmenler okul türü ele alınarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerine göre ortaokul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri araştırılmıştır. Bu iki olgu arasındaki ilişkinin de incelenmesi planlanmıştır. Bu bağlamda; ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın genel amacı, Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre ortaokul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu genel amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlere göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri nedir?
3. Okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri; öğretmenlerin
 - a) cinsiyet
 - b) medeni durum
 - c) yaş
 - d) mesleki kıdem
 - e) alan
 - f) daha önce okul yöneticiliği yapıp yapmadığı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Psikolojik dayanıklılık veya okul müdürlerinin yeterlikleri üzerine yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere alanyazında çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Okul müdürlerinin yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin araştırıldığı çalışmalarda bu iki kavram ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu çalışma, öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin eğitim yönetimi açısından yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin birlikte incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Okullar, eğitim öğretimin gerçekleştirildiği yerlerdir ve o okullar başta okul müdürü olmak üzere yöneticileri kadar okuldur (Açıkalin, 1995; Aksu, 2004). Okul müdürleri sahip oldukları yetki, görev, rol, beceri ve sorumlulukları ile birlikte okulun iklimini korumalı, yapısını geliştirip yaşatmalı ve amaçları doğrultusunda hareket etmelidir. Bunun için de okul müdürlerinin gerekli yeterliklere sahip olması beklenilmektedir.

Okul müdürleri ve öğretmenler arasındaki iletişimin zayıf kalması stresli bir okul ortamının oluşmasına zemin hazırlayabilir. Dolayısıyla kurum yöneticileri ile sürekli iletişim halinde olan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları bu durumdan etkilenebilir. Stresli bir okul ortamının oluşmaması için okul müdürlerinin yönetici yeterliklerini kapsayan boyutlara sahip okul müdürlerine çeşitli sorumluluklar ve görevler düşmektedir. Bunlara binaen öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin araştırılması, okul müdürlerinin yeterliklerine ilişkin çeşitli çıkarımlarda bulunmak açısından önemli görülmektedir.

Bu araştırma, öğretmenlerin görüşlerine göre okul müdürlerinin eğitim yönetimi açısından yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki düzeyini belirleyen ilk çalışmalardan biri olmuştur. Aynı zamanda bu çalışmanın bilim dünyasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma 2017 – 2018 eğitim öğretim yılı, Samsun ilinin Atakum, Canik ve İlkadım ilçelerinde bulunan resmi ortaokullarda görev yapan öğretmenler, çalışmada kullanılan iki farklı ölçekten elde edilen veriler ve kişisel bilgi formundaki değişkenler ile sınırlıdır.

1.4. VARSAYIMLAR

Öğretmenler, kişisel bilgi formundaki, okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ölçeğindeki ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ölçeğindeki maddeleri herhangi bir yönlendirme ve baskıya maruz kalmadan cevaplamışlardır. Kullanılan ölçekler yeterli birer ölçme araçlarıdır.

1.5. TANIMLAR

Yeterlik: İnsanın herhangi bir davranışı meydana getirmek amacıyla gerekli olan becerilere ve bilgilere sahip olmasıdır (Başaran, 1996).

Yönetici Yeterlikleri: Kurumun amaçları doğrultusunda herhangi bir kurumda örgütsel etkililiği sağlamak için yöneticilerden beklenen bilgi ve becerilerdir (Ağaoğlu ve ark., 2012).

Okul Müdürünün Yönetici Yeterlikleri: Okul müdürünün yöneticilik bilgisi alanına ilişkin teknik, kavramsal ve insancıl yeterliklerine sahip olması durumudur (Okutan, 2003).

Psikolojik Dayanıklılık: Öğretmenlerin stres ile mücadele etmesini sağlamak ile birlikte öğretmenlerin zorluklar karşısında mücadele etmesini daha da artıran kişilik özelliğine psikolojik dayanıklılık denilmektedir (Bartone, Roland, Picano ve Williams, 2008).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Araştırmanın kuramsal açıklamaları ve ilgili literatür bölümünde, araştırma probleminin planlanan amacına ulaşması için; yönetim, eğitim yönetimi, okul yönetimi, okul müdürü, yeterlik, okul müdürünün yönetici yeterlikleri, psikolojik dayanıklılık ve öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık kavramlarının detaylı bir şekilde açıklamaları yer almaktadır.

2.1. Yönetim

Yönetim kavramının tarihsel gelişimini genel olarak incelediğimizde sanayi devriminden sonra el yordamı ile yapılan çoğu işlerin makineleşmesi ve otomatikleşmesi sonucu çeşitli sıkıntılar meydana gelmiştir. Bu değişimlerden ötürü meydana gelen sıkıntıları halletmek için çeşitli görüşler doğmuş ve bu görüşler uygulamaya konulmuştur. Dolayısıyla yönetim kavramı çok eski bir kavram olmakla birlikte alanyazında bu kavramın çeşitli tanımları yapılmış ve farklı alanlarda kullanımının da mevcut olduğu görülmektedir.

Günümüzdeki güncel haliyle yönetim kavramını alanyazında araştırdığımızda pek çok tanımın ve açıklamanın olduğunu görmek mümkündür. Semerci (2000) yönetimi, kurumun amaçlarını gerçekleştirmek için insan ve madde kaynaklarına yön veren, bu kaynakları kullanan ve kontrol eden bir süreç olarak tanımlarken; Eren (2014) de yönetim kavramını, kurumun hedeflenen amaçlarını gerçekleştirmek için örgütlenecek meydana gelmiş iki ya da ikiden daha fazla bireyin göstermiş olduğu grup faaliyeti şeklinde tanımlamıştır.

Kurumun hedeflenen amaçları doğrultusunda insanları, para ve her türlü malzemeyi, zaman gibi faktörleri uyum içinde verimli ve etkin kullanabilecek kararlar alma ve uygulama sürecine yönetim denir (Karşlı, 2004). Başka bir tanıma göre yönetim, başkalarını sevk ve idare etme faaliyeti veya süreci ve belirli bir amacı hayata geçirmek için gerçekleştirilen kararlı bir eylem ve uygulama olarak tanımlanabilmektedir (Eryılmaz, 2002).

Aydın'a (1984) göre yönetim, insan ve madde kaynağı aracılığı ile belli bir amacın gerçekleştirilmesi eylemidir. Hedeflenen amaçlar doğrultusunda insan, maddi kaynak, araç

ve gereç gibi tüm donanımları verimli ve etkili bir şekilde zamana ve amaca uygun kullanıp karar verme ve uygulamaya geçirme süreçlerinin tamamına yönetim denmektedir (Eren, 2011).

Alanyazında yapılan çeşitli tanımlamalara bakıldığında yönetim kavramının esas hedefi; maddi kaynak, araç – gereç, kişi, vakit, mekân gibi faktörleri minimize ederek daha fazla verim sağlamak ile birlikte örgütün belirlenmiş hedeflerine ulaşması için etkili ve verimli bir faaliyete dönüştürerek faaliyetin devamlılığını etkin hale getirmektir (Dumrul, 1987).

2.1.1. Eğitim Yönetimi

Eğitim yönetimi, yönetim alanının kuramsal temellerinin eğitim sistemine uygulama biçimidir. Eğitim yönetimi, belirli amaçlar doğrultusunda belirlenmiş olan politikaları ve alınan kararları eğitim kurumlarında özverili bir şekilde gereğince uygulamaktır (Okutan, 2012).

Bursalıoğlu (1987) eğitim yönetimini, bir ülkenin eğitim sistemini ayrıştırmadan analiz ve sentez etmeyi amaçlayan yönetim alanında bir anabilim dalı olduğunu ifade etmiştir. Bir ülkenin eğitim sistemini bir bütün olarak ele alıp bu doğrultuda yönetim planlamaları ve programları yapmak gerekir.

Eğitim yönetimi bir uzmanlık alanı olup bu uzmanlık alanı da toplumun eğitim ihtiyacını gidermeye yardımcı olur. Ayrıca belirlenen hedefleri gerçekleştirmek için eğitim kurumlarını etkili işletme, geliştirme ve sürekli olarak yenileştirme sürecini de sağlar (Başaran, 1996). Eğitim yönetiminde, esas amaçlar arasında gelişerek ilerleme var olmalıdır. Etkili ve verimli bir kurumun temelinde daima kendini geliştirme ve yenileme isteği vardır.

Eğitim ve öğretim hizmetlerinin aksamadan gerektiği gibi gerçekleşmesi eğitim yönetiminin yerli yerince uygulanmasına bağlıdır. Eğitim yönetiminin uygulanmasında bireyin gücüne ve çeşitli donanımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim yönetimi, insan gücünün, çevrenin ve maddi kaynakların doğru bir şekilde yönlendirilerek eğitim ve öğretim hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde çok önemli bir fonksiyona sahiptir (Aslanargun, 2007).

Eğitim yönetiminin ayrıca kendine özgü pek çok yönleri bulunmaktadır. Eğitim yönetiminin esas ağırlık merkezini eğitim kurumları olarak kabul edilen okullardaki

yönetim şekli olarak görmek de mümkündür. Hammaddesi insan olan tüm okullarda yönetim, doğrudan ya da dolaylı olarak bireylerin ihtiyaçlarını ön planda tutmalıdır. Bireylerin gereksinimleri doğrultusunda hizmet etmelidir. Ayrıca çevre faktörü eğitim yönetiminde son derece önemlidir ve çevre ile etkileşim halindedir. Toplumun geleceği olarak kabul edilen öğrenciler üzerinde de titizlikle durup davranması eğitim yönetiminin işleyişi arasındadır. Eğitim yönetiminde belirlenen amaçların gerçekleşmesi, etkili ve verimli okul haline gelmesini sağlayarak okulların etkin yönetilmesine bağlıdır (Okutan, 2012).

2.1.2. Okul Yönetimi

Eğitim sisteminin önemli bir sacayağı olan ve eğitim – öğretim hizmetlerinin verildiği yer okullardır. Okullar, eğitim sisteminin uygulandığı yerlerdir. Eğitim sisteminde okulların esas temel fonksiyonu, hedeflenen ve belirlenen davranışı öğrencilere kazandırmak ve belli öğrenme yaşantılarını öğrencilere yaşatarak gerekli koşulları sağlamaktır (Taymaz, 1997).

Eğitim yönetimi alanında geliştirilen teorileri, ilke ve yöntemleri okul adına uyarlamak etkin okul yönetimini gerçekleştirmesi beklenir. Bu bağlamda yönetimin okula uygulanmasında da okul yönetimi kavramı oluşur. Okul yönetimi, kurumdaki bütün kaynakları en etkin ve verimli bir şekilde kullanırsa kurumun amaçlarını gerçekleştirmeye olanak ve kolaylık sağlar. Okullardaki yönetim, önceden belirlenmiş okulun bütün amaçlarını ilke ve kurallar doğrultusunda planlamalar yaparak gerçekleştirmeyi sağlamalıdır.

Okul yönetimi, toplum ve çevre ile sürekli olarak bağlantılı olup toplumun ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olmalıdır. Çünkü toplumun geleceği okullarda şekillenir. Dolayısıyla toplumun başarılı geleceği ile okulların etkili ve verimli olması doğru orantılıdır. Bu doğrultuda eğitim öğretim hizmetlerinin yürütüldüğü okulların etkili ve verimli olması için de yöneticilerin ifa ettikleri yönetim görevleri son derece önemli ve gerekli görülmektedir (Memduhoğlu, 2007).

Okul yönetiminde demokratik yönetimi geliştirmek en önemli unsurlar arasından biridir. Bununla birlikte, okul yönetimindeki kişiler okulu ve etkileşim içinde olduğu çevresini geliştirmeli, eğitim ihtiyaçlarını belirlemeli ve çevredeki diğer kamu idarecileri ile iletişim halinde olup bu yöneticilerle işbirliği yapmalıdır. Milli Eğitim politikalarına uygun çalışmalarda bulunmak, eğitim ve yönetim alanlarına katkı sağlayarak etkili bir

yönetim politikası geliştirmek ve bunu uygulamak ayrıca okul yönetimi görevleri arasındadır (Okutan, 2012).

Eğitim ve öğretim hizmetlerinin gerçekleştirildiği kurumlar olan okulların idare ve yönetim işleri başta okul müdürü olmak üzere okul idarecileri tarafından yürütülmektedir. Okul yönetiminin karar mekanizmasında en etkin kişi olan ve kurumun esas amiri olarak kabul edilen okul müdürüne, okul yönetimi bağlamında pek çok görev ve sorumluluklar düşmektedir.

2.1.3. Okul Müdürü

Örgütlenerek oluşturulmuş okullar belirlenen amaçlara ulaştırılmak üzere eğitim yöneticileri tarafından yönetilmektedir. Okulların verimliliğini ve etkililiğini belirleyen unsurların başında kurum amiri olarak okul müdürleri gelmektedir. Yerine getirmesi gereken okul müdürlerinin pek çok görev ve sorumlulukları vardır. Bu görev ve sorumlulukların geneli eğitim-öğretim hizmetlerinin etkililiğini oluşturur (Bursalıoğlu, 1975).

Okul müdürleri, okulun hedeflerini gerçekleştiren ve bu amaçlara göre okulu yönetip değerlendiren, ilgili yasa ve yönetmeliklere uygun yönetici görevlerini yerine getiren, okullardaki düzeni ve nizamı sağlayan, yönetim ve denetim işlerinde yetkili olan kişilerdir (MEB, 2003).

Tschannen – Moran ve Gareis'e (2004) göre, eğitim kurumları yöneticilerinin beceri ve bilgileri, okulların etkin yönetilmesini sağlar, okuldaki değişim odaklı çalışmaları yönlendirir ve okulun yönünü belirlemek ile birlikte geleceğini de planlar (Ağaoğlu ve ark., 2012).

Okullar, eğitim öğretimin gerçekleştirildiği yerlerdir ve o okullar başta okul müdürü olmak üzere yöneticileri kadar okuldur (Açıkalın, 1995; Aksu, 2004). Okulun ve kurum çevresindeki olanakları bilip kullanabilen okul müdürleri, okul paydaşlarının ihtiyaçlarını ve kurum hedeflerini hayata geçirmede sıkıntı yaşama olasılığı minimum seviyededir.

Okulların başarısı, okul yöneticileri ile bütünleşmektedir. Okul yöneticilerinin özellikle okul müdürünün yönetim alanındaki eksikliği eğitim kurumunun başarısızlığındaki etken faktörlerden biridir (Eren, 1991). Ayrıca okul müdürleri, okulun hedef ve amaçlarını belirlerken bulunduğu bölgenin demografik yapısını, o toplumun

ihtiyaçlarını ve çevresel olanaklar gibi faktörleri göz önünde bulundurmalıdır (Şişman, 2004).

Balay (2004) son zamanlarda eğitim kurumu müdürlerinin kurum amiri olarak liderlik vasfı ile birlikte sorumluluklarını üstlenerek risk almak mecburiyetinde olduğunu ifade etmiştir. Okul müdürlerinden bunun yanı sıra başta öğretmenler olmak üzere eğitim paydaŐlarını motive etme konusunda yeterli olması ve gereksinimlere cevap vermesi beklenir.

Okul yelerinin ve çevresindeki kişilerin baŐarısını sağlamak, onların zayıf ve güçlü yanlarını meydana çıkarıp güçlü yanlarını göz önünde, zayıf yanlarını da arka planda tutmak yöneticiler grubuna dâhil olan okul müdürlerinin görevleri arasında sayılabilir. Örgüt yelerinin güçlü yanlarını fark edip bunun gibi donanım ve kaynaklardan faydalanabilen okul müdürlerinin yönetim alanındaki başarısı gözle görülebilir bir durum halinde olabilir (Drucker, 1994). Okul müdürü, kendisine tayin edilen görevlerini ve sorumluluklarını okulun amaçlarını ön planda bulundurarak hakkıyla bu sorumluluklarını yerine getirebilmesi, yönetimi idare edebilmesi ve okulun verimliliğini arttırabilmesi açısından eğitim yönetimi alanında yeterli olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.1.4 Yeterlik

Yönetim alanındaki en önemli kavramlardan biri olan yeterlik kavramını David C. McClelland 1973 yılında ilk kez ortaya koymuştur. Bu kavram ile ilgili alanyazında çeşitli tanımlar ve açıklamalar mevcuttur. TDK' ya göre, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet Şeklinde tanımlanmıştır. Yeterlik terimini meydana getiren değer, beceri, davranış, tutum ve bilgi gibi temel öğeler vardır. Yeterlik, tayin edilen işleri yerine getirebilmek için sahip olunan bilgi, beceri veya ikisinin bir arada bulunmasıdır (Başaran, 2000).

Tremen ve Kolay'a (2003) göre yeterlik, bireyin herhangi bir performansta bulunabilmesi için bireydeki gerekli beceri ve bilgidir. Bu ifade doğrultusunda belirlenmiş davranışları yerine getirebilmek amacıyla ihtiyaç duyulan bilgilerin, tutumların ve becerilerin var olması o iŐlemler için yeterli olma anlamına gelmektedir (Bursalıoğlu, 1981).

Baartman, Bastiaens, Kirschner ve Van Der Vleuten'e (2007) göre yeterlik, ifa edilen görev karşısında meydana gelen sorunları halledebilmek için kişide var olması gerekli görülen bilgi ve becerilerdir. Yöneticiler, görev başında çeşitli problemler ile karşı karşıya gelmektedir. Buna istinaden kurum yöneticisinin yeterli olması durumunda karşılaşılan sorunlar için çözüm yolları üretebilecek ve bu çözüm yollarını uygulayabilecektir.

Kişinin yerine getirmesi gereken görev, rol ve sorumlulukları vardır. Bunları meydana getirebilme gücüne de yeterlik denmektedir (Açıklın, 1998). Başka bir ifadeye göre bilgi ve beceriler, bireyin performansına önemli derecede bir etkide bulunmaktadır ve performansların oluşması için de bunlara gereksinim duyulmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda da yeterlik kavramı, bilgi ve becerilerden oluşmaktadır (Lucia ve Lespinger, 1999).

Yönetimin her alanında yer alan yeterlik kavramı, yönetici yeterliği konusunda da son derece önemli görülmektedir. Eğitim yönetiminde, öncelikli olarak okulun hedeflerinin gerçekleştirilmesi aşamasında da eğitim yönetici olarak kurum amiri olan okul müdürünün yönetici yeterliği ön plana çıkmakta ve bu alandaki yeterlik son derece önemli görülmektedir.

Bursalıoğlu'na (1981) göre sağlanan koşullar altında makam ve mevki sorumluluklarını yerine getirebilen, eğitim yönetimi konusundaki yöntem – teknik gibi bilgilerini ve sahip olduğu becerilerini gerekli şekilde gerektiği yerde kullanabilen ve ihtiyaçlara cevap verebilen okul müdürü yönetici olarak yeterli olduğu kabul görmektedir. Bu doğrultuda da okul müdürlerinin yönetici yeterliği konusu çeşitli alanyazında yerini almaktadır.

2.1.5. Okul Müdürünün Yönetici Yeterlikleri

Örgütlenecek oluşturulmuş okullar belirlenen amaçlara ulaştırılmak üzere eğitim yöneticileri tarafından yönetilmektedir. Okulların verimliliğini ve etkililiğini belirleyen unsurların başında da kurum amiri olarak okul müdürleri gelmektedir. Okulların etkin yönetilebilmesi ve kurum hedeflerine ulaşılabilmesi için başta okul müdürlerinin yeterlikleri ön plandadır.

Tschannen–Moran ve Gareis'e (2004) göre, eğitim kurumları yöneticilerinin beceri ve bilgileri, okulların etkin yönetilmesini sağlar, okuldaki değişim odaklı çalışmaları

yönlendirir ve okulun yönünü belirlemek ile birlikte geleceğini de planlar (Ağaoğlu ve ark., 2012).

Okul müdürleri, sahip oldukları görev, rol ve sorumlulukları ile beraber okulun iklimini korumalı, her türlü yapısını geliştirip yaşatmalı ve okulun amaçları doğrultusunda hareket etmelidir. Bunun için de gerekli yeterliklere sahip olması beklenmektedir. Okulların etkin olarak yönetilmesi, eğitim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirir (Okutan, 2012).

Okul müdürleri yönetimde son derece etkili olmalıdır. Böylelikle kurumunda etkili olan okul müdürleri, okulun hedeflerini ön planda tutarak ortak kararlar alınması için okuldaki çalışanları bir araya getirir ve yönetim alanındaki becerisini uygulamaya koyulur (Adamson, Cant ve Atyeo, 2001). Okul müdürünün okula ait tüm donanımları, verim elde etmek amacı için bu donanımları kullanabilme gücünün farkında olması teknik bağlamdaki okul müdürünün yeterliklerinin alt boyutunu ifade etmektedir (Harvey, Novicevic ve Garrison, 2005).

Bir okul yöneticisi olarak müdürler, yönetsel becerileri ile birlikte yönetim süreçlerini bilip okul yönetimine aktarabiliyorsa, okulun iklimini bozmuyorsa ve yetkilerini de gerektiği gibi kullanıyorsa, makamın görev ve sorumluluklarını yerine getiriyor olduğunu düşünmek mümkündür. Bu bağlamdaki başarısı ile becerileri de okul müdürünün eğitim yönetimi alanındaki yönetici yeterliğinin bir göstergesi sayılır (Gürsel, 2003).

Okul müdürünün yerine getirmesi gereken görev, rol ve sorumlulukları okul müdürünün yönetici yeterlikleri kapsamında düşünülmektedir. Bu görev, rol ve sorumlulukları hakkıyla yerine getirebildiği zaman yeterli olarak kabul edilebilir. Bir okul müdürünün yönetim alanındaki yeterliği ile çeşitli konulardaki başarısı doğru orantılı olduğu gözlemlenebilir.

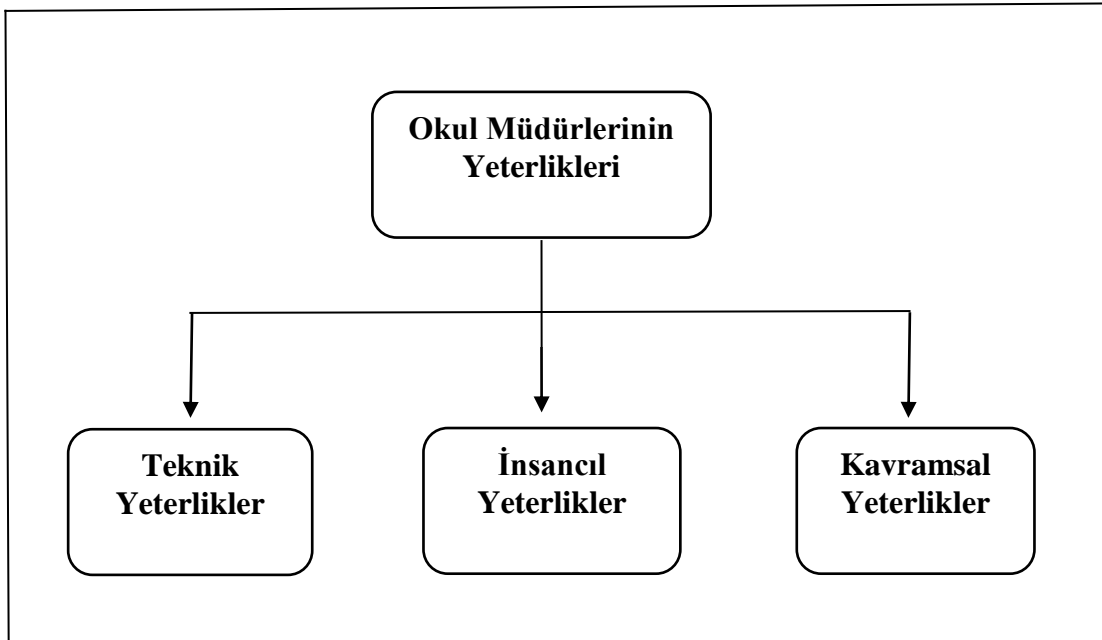
Okul müdürlüğü bir meslek olmadığından ve ülkemizde bu alanda henüz herhangi bir lisans eğitimi verilmediğinden dolayı atama esnasında belirlenen yeterlik alanları uygulamada yetersiz kalmış olabilir. Belirli ölçütlere göre ataması yapılmış okul müdürlerinin zamanla bu kriterlere ne kadar bağlı kaldığı ve görev yapmış olduğu okulda bu kriterlerin ne kadarını hayata geçirdiği son derece önemlidir. Bu yüzden öğretmen görüşlerine göre de okul müdürlerinin yeterliklerinin ölçülmesi değerli görülmüştür. Çünkü

öğretmenler, okul müdürlerinin yönetim politikalarına bizzat şahit olan eğitim paydaşlarındandır.

Okulun hedeflerinin gerçekleşmesini ön planda tutmak ve eğitim – öğretim hizmetlerini aksatacak problemleri önceden görüp bu sorunları çözmek okul müdürünün yönetici yeterlikleri arasındadır. Ayrıca okul müdürleri öğretmen, öğrenci, okuldaki diğer görevli personellerden oluşan eğitim paydaşları ve veli gibi okul çevresinde bulunan ilgili bireyler ile beraber etkili bir şekilde sürekli iletişim halinde bulunma yollarını bilip uygulamalıdır (Mercer, 2016).

Kişilerin beklentileri üzerindeki ortak noktayı belirledikten sonra çıkabilecek sıkıntıları açığa kavuşturmak ve ihtiyaç duyulan kavramsal, teknik ve insancıl yeterlik alanlarını kapsayan bilgi ve becerileri okul yönetiminde uygulayabilmek gibi yeterlikleri okul müdürünün yönetici yeterlikleri arasında saymak mümkündür (Şişman ve Turan, 2005).

Okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucu sınıflandırılmıştır. Okul müdürlerinin yönetici yeterliklerinin üç alt boyutu Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri (Katz, Sarnoff ve McClintock, 1956).

Şekil 1’de görüldüğü gibi Katz’a (1956) göre, okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri, teknik yeterlikler, insancıl yeterlikler ve kavramsal (karar-yönetmel) yeterlikler olmak üzere üç alt faktörlüdür (Bursalıoğlu, 1981).

Okul müdürlerinin eğitim alanındaki yönetici yeterlik alt faktörleri detaylı bir şekilde araştırılıp incelenmiş olup aşağıda bu üç alt faktörlerin açıklamalarına yer verilmiştir.

a. Teknik Yeterlikler:

Okul müdürlerinin yönetici yeterliklerinin birinci alt boyutu olan teknik yeterlikler, okul yönetimi alanlarındaki teknik olarak bilgi, beceri ve tutumlardır. Okul müdürünün sorumluluklarını yerine getirebilmesi için de yöntem, teknik ve süreç son derece önemli görülmektedir. Bu bağlamda teknik yeterlikler, belirli bir süre içerisinde yapılacak etkinliklerin aşamaları atlanmadan doğru bir şekilde gerektiği gibi yapılması ve yapılan etkinliklerin sonucunun da beklenen nitelikte olmasını kapsar (Başar, 1988; Taymaz, 2002).

Okul müdürünün yönetim alanında ve yerine getirmesi gereken görevlerde sahip olması beklenen teknik bilgi ve prosedürler, teknik yeterlikler kapsamındadır. Ayrıca, okul müdürünün analitik becerisini yönetim alanında etkin ve verimli bir şekilde gerekli araç ve tekniklerle kullanabilmesi, yönetim görevini hangi yöntem ve tekniklerle nasıl ifa edeceğinin de farkında olması teknik yeterlikler faktörü dâhilinde gösterilebilir (Artan, 1977).

Okul müdürünün okula ait tüm donanımları, verim elde etmek amacı için bu donanımları kullanabilme gücünün farkında olması teknik bağlamdaki okul müdürünün yeterliklerinin alt boyutunu ifade etmektedir (Harvey, Novicevic ve Garrison, 2005). Okulun tüm donanımlarını verimli kullanarak okulun fiziksel yapısında, kurallar ve planlarda da büyük bir etkisi olması okul müdürünün teknik yeterlikleri arasında sayılabilir (Sergiovanni ve Starratt, 1988).

Okulun her türlü yapısı, okulu ilgilendiren plan, program, kanun, yönetmelik, öğrenci-öğretmen sayısı, idari teşkilat yapısı gibi bilgiler ile okulun mali işleri, öğrencilerin sayısal olarak başarı durumları, okuldaki disiplin ve düzeni oluşturma ve idari teşkilatın kontrol - denetimi okul müdürünün teknik yeterliklerini oluşturur (Yukl, Gordon ve Taber, 2002).

b. İnsancıl Yeterlikler:

Okul müdürlerinin yönetici yeterliklerinin ikinci alt faktörü olan insancıl yeterlikler, motive edebilme, empati yapabilme, bireysel farklılıkları göz önünde tutarak etkili bir çalışma ortamı ve sinerji oluşturabilme, başkaları hakkındaki inanç, tutum ve varsayımların kullanılış yöntemlerini belirleyebilme becerileri gibi insan ilişkilerine yönelik özelliklerdir (Başar, 1988; Taymaz, 2002).

Kurum çalışanlarını, örgütün hedeflenen amaçları doğrultusunda bir araya getirebilme, iletişim dâhilinde etkin bir şekilde idare alanında yöneticilik yeteneklerini kullanabilme gücü yöneticinin insancıl yeterlik kapsamındadır (Adamson, Cant ve Atyeo, 2001).

İnsancıl yeterlikler, çalışanların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak o bireylerin motivasyonunu sağlayabilmesi, ortak enerjiyi oluşturabilmesi ve donanımları geliştirip çoğaltabilmesi için yöneticiye gerekli bilgileri sağlar. Okul müdürünün, okulun paydaşları ile doğrudan iletişim halinde olup birlikte çalışabilme becerisine sahip olması insancıl yeterliklerini gösterir (Açıkgöz, 1994).

Okul ortamındaki çalışanların birlikteliği, işgörenlerin güdülenmesini doğrudan etkilediği düşüncesiyle kurum amiri olan okul müdürü hümanist beceriler hakkındaki bilgi ve tecrübelerini uygulamalıdır. İnsancıl yeterliklere sahip olan okul müdürleri, kararlar alınırken çalışanları pasif duruma düşürmeden eğitim paydaşları ile ortak kararlar alma konusunda çaba sarf eder (Shipper ve Davy, 2002). Buna binaen alınan ortak kararları uygular ve okuldaki işgörenlerin gelişimine yardımcı olmak için çalışanlara gerekli koşulları sağlar (Secretariat, 1993).

Öğretmen – öğrenci gibi eğitim paydaşlarının gereksinimleri ve kurumun ortak amaçları doğrultusunda okul çalışanlarına güven ortamı içerisinde gerekli yetki ve görevleri vermesi ve onları gerçek manada anlaması, onlarla empati kurabilmesi okul müdürünün insancıl yeterliklere sahip olduğunu gösteren etkenlerdir (Sergiovanni ve Starratt, 1988).

c. Kavramsal (Karar – Yönetmel) Yeterlikler:

Okul müdürlerinin yönetici yeterliklerinin üçüncü alt faktörü ise kavramsal yeterlikler ayrıca karar ya da yönetmel yeterlikler olarak da literatürde yerini almaktadır. Bu faktör, okulun amaçları doğrultusunda yapılması gereken iş ve işlemleri planlama, meydana gelen problemlere karşın çözüm yolları üretebilme, yapılan etkinliklerin

sonucunda okulun amaçlarının ne derece gerçekleştirildiği hakkında muhakeme edebilme sürecidir (Başar, 1988; Taymaz, 2002).

Kavramsal (karar-yönetmel) yeterlikler, eğitim – öğretim programlarını geliştirme süreçleri hakkında yeterli bilgilere sahip olmayı gerektirir. Eğitim – öğretim hizmetlerini yakından ilgilendiren konuları takip etmeyi, eğitim yönetimi açısından becerilerini devreye sokarak kurum yönetiminde meydana gelen problemler için çözüm yolu bulmayı ve yaşanan sıkıntıları açığa kavuşturmayı kapsamaktadır (Mumford, Zaccaro, Harding, Jacobs ve Fleishman, 2000).

Debrah ve Ofori'e (2005) göre, okul müdürünün eğitim yönetimi alanında esas olanı teşkil eden kavramsal, yönetmel ve karar verme süreçleri hakkındaki becerileri ve eğitim öğretimdeki meydana gelen her türlü problemler için çözüm yolları üretip bu süreci değerlendirebilmesi karar verme – kavramsal – yönetmel yeterliklerine sahip olduğunu gösterir.

Kavramsal ve yönetmel yeterlik kapsamında okul müdürlerinin yeterli sayılabilmesi için öncelikli olarak ifa etmesi gereken görev ve sorumluluklarının farkında olması beklenir. Bu bağlamda yönetmel alanda da gerekli düzenleme ve planlamaları yapması gerekmektedir (Fullan, 2000).

2.2. Psikolojik Dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılık kavramı ise ilk olarak 1979 yılında Kobasa tarafından ortaya çıkarılmıştır. Kobasa'ya (1979) göre, bireydeki psikolojik dayanıklılığının fiziksel olarak dayanıklı, sağlıklı ya da güçlü olduğu anlamına gelmemektedir. Bu kavram kişinin ruh halindeki dayanıklılıktır.

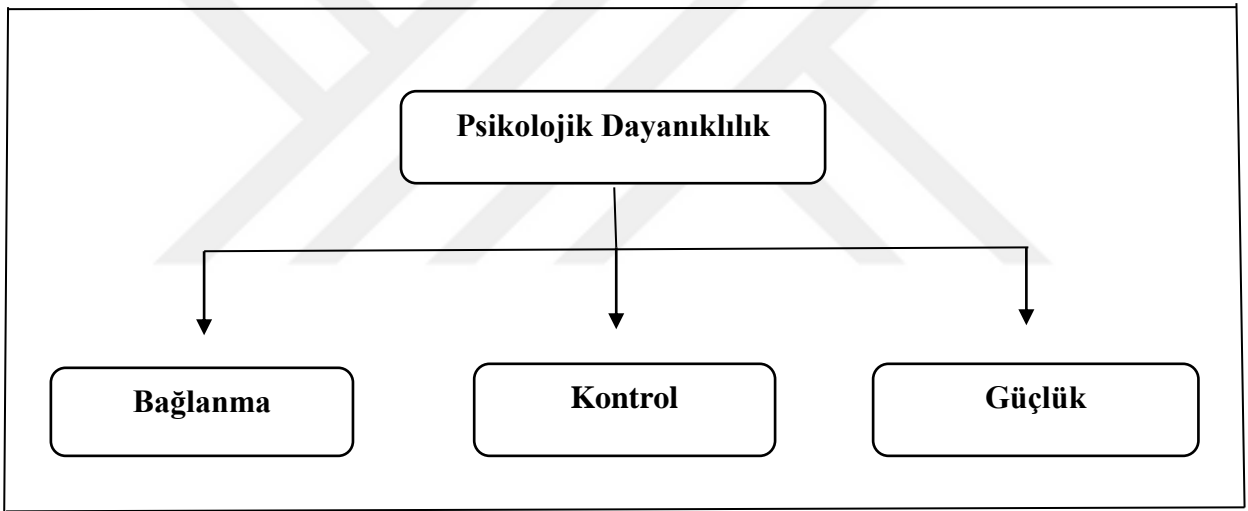
Psikolojik dayanıklılık, stres ve krizin olduğu ortamlarda kişinin performansının, sağlık ve ruh hallerinin olumlu yönde devam etmesini ifade eden kişilik özelliği olarak tanımlanabilmektedir. Bir kişilik özelliği olan psikolojik dayanıklılık kavramı, bireyin stres ve kriz ortamları ile başa çıkmada etkili ve bireye son derece yardımcı olmaktadır (Terzi, 2005).

Psikolojik dayanıklılık kavramı pek çok araştırmacı tarafından tanımlanmış ve tanımlamaların aynı doğrultuda yapıldığı görülmüştür. Psikolojik dayanıklılık, meydana gelen çeşitli problemler karşısında kişinin hayatına alışması ve yaşamını devam ettirmesidir (Holahan ve Moos, 1985). Garmezy'e (1991) göre, zorluklar içerisinde

bulunan bireyin kendisini motive edip zorluklara rağmen dayanma ve kendine gelme gücü psikolojik dayanıklılıktır.

Yaşanan problemler karşısında ve bu problemler ile başa çıkabilmek amacıyla kişinin güçlerinin farkında olup bunları geliştirmesi de psikolojik dayanıklılık kavramı ile doğrudan ilişkilidir (Silliman, 1994). Başka bir tanıma göre ise psikolojik dayanıklılık, meydana gelen kriz ve sıkıntılara karşın kişinin çözüm yolları üretip bu çözüm yollarını kriz ve sıkıntılar karşısında doğru bir şekilde uygulayabilme becerisidir (Wagnild ve Young, 1993).

Maddi ve Khoshaba'ya (1994) göre, psikolojik dayanıklılık kavramı, bağlanma faktörü, kontrol faktörü ve güçlük faktörü olmak üzere üç alt boyuttan meydana gelmektedir. Psikolojik dayanıklılık kavramının kapsamındaki üç alt boyut Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Psikolojik Dayanıklılık Alt Boyutları (Maddi ve Khoshaba, 1994).

Şekil 2'de görüldüğü gibi Maddi ve Khoshaba'ya (1994) göre psikolojik dayanıklılık kavramının alt faktörlerinin (Bağlanma – Kontrol – Güçlük) açıklamaları aşağıda ifade edilmiştir:

- Bağlanma (Kendini Adama): Psikolojik dayanıklılık kavramının birinci alt boyutu olan bağlanma boyutu, kişinin aktif bir rolü olmadan etkinliklere dâhil olması sonucu meydana gelen amaç duygusunu ifade etmektedir.
- Kontrol: İkinci alt boyut olarak kabul edilen kontrol boyutu da bireyin zorluklarla karşılaştığında mutsuz olmaması, ayrıca olayları değiştirecek ve etkileyecek şekilde inanması sonucu bu doğrultularda çeşitli davranışlarda

bulunması durumunu ifade eden psikolojik dayanıklılık kavramının diğeri bir alt boyuttur.

- c. Güçlük (Meydan Okuma): Bir diğeri alt boyut olan güçlük boyutunda ise, birey için güvenliği tehdit etmeyen değışim, günlük hayatta olabilen ve gelişim için gerekli olan bir uyarıcı olarak kabul edilir.

Sürekli kriz ortamında çalışmaya maruz kalan bir işğörenin stresli ve gergin olması gözlemlenebilir. Böyle bir durumda çalışanın iş hayatındaki veriminde azalma meydana gelecektir. Ayrıca bu durumlara maruz kalan çalışandan etkili bir işğören olması da beklenmemelidir (Norfolk, 1989).

2.2.1. Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılıkları

Öğretmenler, eğitim paydaşları ve eğitim örgütü üyeleri arasında yer alan önemli kişilerdir. Ayrıca işğören olarak kabul edilen öğretmenler, özellikle okul müdürlerinin kurum amiri olmasından dolayı yönetim politikalarına bizzat şahit olan okul çalışanlarıdır. Çoğunluktaki öğretmenlerin çalışma ortamlarını okullar oluşturmaktadır (Akbaba ve Turhan, 2016). Bu çalışma ortamlarındaki faktörlerin de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerine etki etmesi beklenebilir.

Thomson ve Wendt'e (1995) göre, işlerin yavaş ilerlediğı ve bürokrasinin hâkim olduğu bir okulda, yöneticiler ve öğretmenler arasındaki etkileşim ve iletişim zayıftır. Böyle olan okulların genelinde, gelişimin çok az olduğu ve diyalogların yetersiz kaldığı kapalı bir okul iklimi de görülmektedir. Bu tür okullarda görev yapan öğretmenler, stres verici faktörlerden çok daha fazla etkilenmektedir. Bu nedenle de görevlerini ifa etmede sıkıntı yaşayabilir.

Okul ortamının stresli ve sıkıcı olma durumu, öğretmenlerin iş doyumuna ve performansına karşın olumsuz yönde etki etmesine neden olur (Aydın, 2002; Balay, 2000). Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, stres kaynaklarından ne kadar etkilendiğini ve işlerini etkili yapıp yapamadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca stres kaynaklarını azaltmaya yardımcı olan okul yöneticileri, öğretmenlerin mesleklerini mutlu bir şekilde ifa etmesini ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini arttırabilir.

Okul müdürleri, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları konusunda yeterli bilgiye sahip olmalıdır (Başar, 1988; Taymaz, 2002). Bu konudaki becerilerini de uygulaması

öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerine pozitif anlamda etki etmesine olanak sağlayabilir. Bu bağlamda öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık, öğretmenlik mesleğinin stresli yönleri ile başa çıkmada yardımcı olabilir. Psikolojik olarak dayanıklı olmayan, mutsuz ve aşırı stres altında görev yapan bir öğretmenin çalışma hayatında başarılı olması da mümkün olmayabilir.

Stresli bir çalışma ortamına maruz kalan bir öğretmenin performansı düşük olabilir. Aşırı stres altında görev yapmak, öğretmenlerin etkili ve verimli çalışmamasının nedenleri arasındadır (Aydın, 2002; Balay, 2000). Bundan ötürü öğretmen, öğretmenlik mesleğinde başarı gösteremeyebilir. Dolayısıyla okul ortamındaki stres verici kaynaklar, öğretmenlerin davranışlarını ve psikolojik dayanıklılık düzeylerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bunun için de başta okul müdürleri olmak üzere eğitim yöneticileri, yönetim alanındaki yeterliklerini tüm boyutları ile bilip bunları da yerli yerinde kullanarak hayata geçirmelilerdir.

2.1. KONUYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında yönetici yeterlikleri ve psikolojik dayanıklılık ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Ancak yönetici yeterlikleri ile psikolojik dayanıklılık kavramlarının birlikte ele alındığı çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu yüzden yönetici yeterlikleri ve psikolojik dayanıklılık kavramlarının ayrı ayrı ele alındığı çalışmalara yer verilmiştir. Aynı zamanda bu çalışmaların benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur.

2.1.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Yurt içinde eğitim öğretim konusunda yönetici yeterlikleri ile psikolojik dayanıklılık kavramlarının birlikte ele alındığı bir çalışma bulunamamıştır. Bu yüzden yönetici yeterlikleri ile psikolojik dayanıklılık kavramlarının ayrı ayrı ele alındığı çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmaların benzer ve farklı yönleri araştırılarak ortaya konulmuştur.

Ağaoğlu ve arkadaşlarının (2012), “Okul Yöneticilerinin Yeterliklerine İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri (Kütahya İli)” adlı çalışmalarında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre yöneticilerin yeterliklerinin düzeyleri belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 108 okul yöneticisi ve 290 öğretmen katılmış olup bu katılımcıların hepsi Kütahya ilinin merkezinde görev yapmaktadırlar. Çalışmada verileri toplamak için “Okul Yöneticilerinin Yeterlikleri Envanteri” kullanılmıştır.

Veri sonuçlarına göre okul yöneticileri bütün faktörlerde kendilerinin yeterli olduğu hakkında görüş belirtirken öğretmenler okul yöneticileri ile aynı fikirde değillerdir. “İnsanlarla İletişim Kurma – Etkili Biçimde Çalışma” ve “Mesleğe Hizmet” alt faktörlerinde öğretmen ve yönetici görüşleri farklılık göstermektedir. Kurum türü, eğitim yönetimi alanında eğitim almış ve hizmet içi programlara katılmış olma durumlarına göre yöneticilerin algıları farklılaşmazken mesleki kıdem durumuna göre okul yöneticilerinin görüşleri farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin yöneticiler hakkındaki algıları kurum türü ve mesleki kıdeme göre farklılık gösterirken, yönetimde görev almış ya da almamış olma durumu farklılık göstermemektedir.

Uslu'nun (2013) “Eğitim Yönetimi Alanındaki Akademisyenlerin Okul Yöneticilerinin Yeterliklerine İlişkin Görüşleri” adlı çalışmasında akademisyenlerin, okul yöneticilerinin sahip olduğu ve olması gereken yeterlikleri ile birlikte problemlerin ve bu problemlerin çözümlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma nitel araştırma tekniklerinin kapsamı içinde olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırma 10 akademisyen üzerinde yapılmıştır. Akademisyenler, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde eğitim yönetimi alanında görev yapmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre akademisyenler, okul yöneticilerinin eğitim yönetimi süreçleri, okulun yapısı ve finans faktörleri gibi teknik yeterliklerin yanı sıra güdülenme, sinerji oluşturabilme ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurabilme gibi insancıl yeterlikler ile birlikte yönetim ve yönetici kuramları gibi kavramsal – kuramsal yeterliklere sahip olmaları gerektiği hakkında görüş bildirmişlerdir.

Akademisyenler, okul yöneticilerinin yeterlikleri ile ilgili sorunların iletişim, yönetim süreçleri, finansman ve eğitim felsefesi hakkında olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim yönetimi alanında yüksek lisans eğitimini (master) almış olmak, okul yöneticilerini belirmeye ve atamaya yönelik hazırlanmış uygun olan yazılı sınavlar, öğretmenlik tecrübeleri ve hizmet içi eğitim programları okul yöneticilerinin kendi istekleri doğrultusunda tercih edebilmeleri eğitim yönetimi alanında meydana gelen ve yaşanan

problemlerin çözümüne çeşitli olanaklar sağlayacağı gibi tavsiyeler arasında yerini almıştır.

Tepe'nin (2017), "Okul Yöneticilerinin Yeterliklerine İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri" adlı araştırmasında öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşlerine göre okul yöneticilerinin yönetsel yeterliklerinin düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmaya 10 öğretmenin ve 10 yöneticinin katılımı sağlanmıştır. Araştırmaya göre, katılımcı öğretmenlerin yarısı okul yöneticilerinin etkili olduğunu düşünürken katılan okul yöneticilerinin hepsi de kendilerinin eğitim yönetim alanında etkili oldukları hakkında görüş belirtmişlerdir. Yöneticilerin akademik ve mesleki açıdan ilerlemelerine olanak gösterilmesi amacıyla hizmet içi programların çoğunlukta olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlere göre yönetici yeterlik alanlarında en önemli gelişim gösterilmesi gerekli duyulan alan iletişim iken, okul yöneticilerinin görüşlerine göre ise eğitim yönetim alanındaki beceriler, iletişim ve etkili bir yönetici olma alanlarıdır. Eğitim yönetimi alanındaki sıkıntıların giderilmesi ve eksikliklerin tamamlanması için öğretmenler, okul yöneticileri için eğitim yönetimi görevi öncesi stajyerliğin ve bu alanlardaki yüksek lisans (master) eğitiminin önemine vurgu yaparken okul yöneticileri de etkili ve verimli geçeceği düşünülen hizmet içi programların gerekliliğini belirtmişlerdir.

Sezgin'nin (2012) "İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi" adlı çalışmasında çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 347 öğretmen oluşturmaktadır. Bu katılımcılar Ankara ilinin merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapmaktadırlar. Araştırmada veriler "Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği III – R" ile toplanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri cinsiyet ve alan faktörlerine göre değişmemektedir. Ayrıca öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları yaş ve kıdem değişkenlerine göre de anlamlı farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin psikolojik olarak dayanıklılığın çeşitli kişilik özellikleri ile birlikte bireysel ve örgütsel faktörlerin beraber araştırılmasına ihtiyaç görüldüğü ortaya konulmuştur.

Bozgeyikli ve Şat'ın (2014), "Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Özel Okul Örneği" adlı çalışmasında özel okullarda görev yapan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ve örgütsel vatandaşlık davranışları bazı değişkenler açısından araştırılıp incelenmiştir.

Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ile psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının cinsiyet ve çalışılan kurum türü açısından anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular medeni durum değişkeni kapsamındaki evli olan öğretmenler, eğitim durumu değişkenindeki lisans mezunu öğretmenler ve kıdem değişkeninde de 15 yıl üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerde anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymuştur.

Araştırmada ele alınan diğer bir değişken olan psikolojik dayanıklılıkla ilgili elde edilen bulgulara göre ise cinsiyet değişkeninde kadınlar, medeni durum değişkeninde evliler, eğitim durumu değişkeninde lisansüstü mezunları ve kıdem değişkeninde ise 15 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin çalıştıkları kurum türü değişkeninde ise psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur.

Yurt içinde okul müdürlerinin yeterlikleri ve öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık üzerine birçok araştırma yapıldığı görülmektedir (Kombıçak, 2008; Peker ve Selçuk, 2001; Sezgin, 2012; Şahin, 2000; Uslu, 2013). Özellikle okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri alanı, öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık konusuna kıyasla yurt içinde daha çok çalışılmıştır. Yurt içinde okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve psikolojik dayanıklılık üzerine yapılan çalışmalarda bu kavramların yaş, cinsiyet, alan, mesleki kıdem, medeni durum, görev yapılan okulun çevresel özellikleri gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

2.2.2. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Bredeson'ın (1985) "Okul Müdürlerinin Metaforik Bakış Açılarının Analizi" adlı çalışmasında, okul müdürlerinin ortaya koydukları metaforların analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) görev yapan bir grup okul müdürleri oluşturmaktadır. Elde edilen bulguların sonuçlarına göre, çalışmadaki katılımcı okul müdürlerinden çeşitli metaforlar üretmeleri istenmiştir. Bu çalışmada ayrıca okul müdürlerinin görev ve sorumlulukları ayrıntılı olarak belirtilmiş olup okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanındaki görev – rol ve sorumluluklarından da en

önemlisinin kurumun hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla etkili bir lider olma yönünde okul müdürlerinin yönetici yeterliklerini kullanarak karar alıp verme mekanizmasını sürdürmek olduğunun önemine değinilmiştir. Okul müdürü olarak görev yapan araştırma grubundaki yöneticilerin büyük bir çoğunluğunun master (yüksek lisans) eğitim programları ile aynı olan üniversitelerdeki “yönetim” eğitimini aldıklarını belirtmişlerdir. Bu eğitimlere ilave olarak ayrıca görev yaptıkları dönemlerde çeşitli üniversitelerdeki eğitim yönetimi alanındaki programlara katılımın zorunlu olduğunu ifade ederek düzenlenen bu eğitimlere ve programlara gerekli katılımı sağladıklarını da dile getirmişlerdir.

Walker’ın (1985) “Özel Eğitim Yöneticilerinin Özel Eğitim Alanlarındaki Algılanan Yeterlikleri” adlı çalışmasında, özel eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerinin yeterliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Amerika Birleşik Devletlerindeki Teksas eyaletinde görev yapan bir grup özel eğitim yöneticileri oluşturmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bilgilere göre özel eğitim kurumları yöneticilerinin maliye, plan – program, gelişen teknoloji ve eğitim – öğretim müfredatları hakkında çok daha geniş kapsamlı olarak bu alanlarda daha çok yönetici yeterliğine sahip olması beklenmektedir. Eğitim yöneticisi yeterliğinin önemi de böylelikle vurgulanmıştır.

Kennedy’nin (1990) “Yerel Özel Eğitim Okulu Yöneticilerinin Yeterlikleri ve Tercih Ettikleri Eğitim Süresi” adlı çalışmasında, okul müdürlerinin kişisel becerilerini, eğitim yönetimi alanındaki yönetici yeterliklerini ve tercih etmiş oldukları eğitim sürelerini belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, okul müdürleri hizmet içi programlara katılmanın daha anlamlı olduğunu ifade etmişlerdir. Okul müdürleri tarafından hizmet öncesi plan ve programlar tercih edilmemiştir. Elde edilen bulguların sonucuna göre, nüfusu fazla olan yerlerde görev yapan okul müdürlerine kıyasla, nüfus oranı az olan yerlerde görev yapan okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanındaki yeterliklere daha çok sahip olmasını gerekli görmüşlerdir.

Rouss’un (1993) “Okul Liderlerinin Temel Olan Yeterlikleri” adlı araştırmasında, okul yöneticilerinin eğitim yönetimi alanındaki esas olan yönetici yeterliklerinin belirlenmesi amaç edilmiştir. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre, insancıl yeterlik kapsamındaki becerilerin ve kişisel değerlerin yönetici olarak görev yapan okul liderleri için son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca okul müdürünün, kurum

hedeflerini gerçekleştirme doğrultusunda vizyonun gerekliliğine ve önemine de vurgu yapılmıştır.

Chan'in (2003) "Hong Kong'ta Çinli Aday ğretmenlerdeki Stres – Tükenmişlik Arasındaki İlişkinin Rolü ve Dayanıklılık" adlı araştırmasında öğretmenler üzerinde etki eden dayanıklılık, stres ve mesleki tükenmişlik kavramlarının birbirleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın rneklemine Hong Kong'ta yaşayan Çinli bir grup aday ğretmen oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucuna göre elde edilen bulgularda, stresin, dayanıklılık ve tükenmişlik üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur. Özellikle duygusal anlamda mesleki tükenmenin ve duyarsızlaşma üzerinde bir etkisi vardır. Ayrıca bu etkinin pozitif ve negatif dayanıklılık ile de ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucu, stresin aşırı olması mesleki tükenmişliği tetiklemekte olduğunu da göstermektedir. Bu doğrultuda, araştırma grubu olan aday öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, öğretmenlik mesleğinin çok stresli olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcı ğretmenlere göre, bireysel başarı düşünceleri üzerinde negatif dayanıklılık değil pozitif dayanıklılık etkilidir. Bulgular sonucuna göre, öğretmenlerin dayanıklılık düzeyleri ile birlikte dayanıklılık kavramının tüm alt boyutlarında da yaş değişkeninin anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Azeem'in (2010) "ğretmenler Arasında Dayanıklılık, İşe Katılım ve Mesleki Tükenmişlik" adlı araştırmasında, ğretmenlerdeki dayanıklılık, katılım ve mesleki tükenmişlik kavramlarının arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulguların sonucunu göre, dayanıklılık kavramının, güçlük, bağlanma ve kontrol alt faktörleri olan tüm toplam alt boyutlarının, mesleki tükenmişlik kavramının duyarsızlaşma alt faktörü ile anlamsız bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda, dayanıklılık kavramının sadece bağlanma alt faktörü ile öğretmenlerin toplam dayanıklılık puanlarının, görev yapan ğretmenlerdeki tükenmişliğin üzerinde anlamlı bir yordayıcıları oldukları sonucuna varılmıştır.

Yurt dışında yapılan araştırmalara bakıldığında yönetici yeterlikleri ve psikolojik dayanıklılık kavramı üzerine birçok araştırma yapıldığı görülmektedir (Leithwood ve Jantzi, 2008; Rouss, 1993; Walker, 1985). Özellikle psikolojik dayanıklılık kavramı, yönetici yeterliklerine kıyasla yurt dışında da daha çok ilgi görmektedir. Konunun geniş ve farklı gruplarla çalışılabilir olması bu alanda dünyanın çeşitli ülkelerinde birçok araştırma

yapılmasını sağlamıştır.

Yurt dışında okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve psikolojik dayanıklılık üzerine yapılan çalışmalarda bu kavramların yaş, cinsiyet, alan, mesleki kıdem, medeni durum, görev yapılan okulun çevresel özellikleri gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara bakıldığında okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık kavramlarının birlikte çalışmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada özellikle okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık kavramlarının birlikte ele alınmasının alanyazına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel yöntemlerde olgular, çevrelerindeki süreç ve etkenlerden soyutlanarak nesnelleştirilir, daha sonra da gözlenebilen ve ölçülebilen özelliklere dönüştürülür. Bu şekilde doğru ölçümler ve dikkatli sayısallaştırmalar yoluyla gerçeğin tanımlanabileceği ve anlaşılabileceği varsayılır (Erdoğan, 2003).

Nicel yaklaşımda, araştırmacıdan gerçeği, kendi değerlerinden bağımsız olarak nesnel bir şekilde ortaya koymasını beklenir. Bu nedenle nicel yöntemi benimsemiş araştırmacılar, kendilerini araştırmadan soyutlayarak çalışmalarını genelde standart ölçme araçları ile gerçekleştirirler. Nicel araştırma yöntemindeki temel amaç ise, olabildiğince yanlılıktan uzak, nesnel olan, neden – sonuç ilişkisini ağıklayan ve örneklemden evrene genelleyebilir bilgiler elde etmektir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

3.1. ARAşTIRMA MODELİ

Bu araştırmada, öğretmenlerin görüşlerine göre ortaokul müdürlerinin yeterliklerini ve öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için mevcut durumu ağıklayan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Geçmişte veya şu anda olan bir durumu olduğu gibi betimleyen yaklaşım, tarama modelidir. Tarama modelinde her şey olduğu gibi değiştirilmeden ağıklanmaya ve tanımlanmaya çalışılır. Bu modelde önemli olan araştırılan konuyu uygun bir şekilde gözlemleyerek belirlemektir (Karasar, 2009). İlişkisel araştırma modeli, ilişkileri ve bağlantıları incelemeye yardımcı olur (Büyüköztürk ve ark., 2016). İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla sayıdaki değişkenler arasında birlikte değişim olup olmadığını gösterir ve / ya da derecesini belirlemeye yardımcı olur. Bu modelde, aralarında ilişki aranacak değişkenler ayrı ayrı sembolleştirilir. Ancak bu sembolleştirme, ilişkisel bir çözümlenmeye olanak verecek şekilde yapılmak zorundadır (Karasar, 2009). Araştırmalarda ilişkisel tarama modeli iki ya da daha fazla değişken arasındaki var olan ilişkiyi ya da birlikte değişim durumunun varlığını, araştırmadaki olası bir ilişkinin yönünü ve derecesini tespit etmek amacıyla tercih edilir (Yıldırım, 2015).

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın hedef evrenini Samsun il merkezinde yer alan Atakum, Canik ve İlkadım ilçelerindeki 66 resmi ortaokullarda görev yapan 2168 ortaokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi Samsun ilinin Atakum, Canik ve İlkadım ilçelerinde görev yapan 430 ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Örneklem belirlenirken Büyüköztürk ve arkadaşları (2016) tarafından .05 anlamlılık düzeyinde 5000 hedef evren için 357 örneklemin yeterli olacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte ölçeklerin geri dönmemesi ya da yanlış doldurulması göz önünde bulundurulduğunda 430 örneklem belirlenmesi araştırma için uygun görülmüştür. Ölçeklerin bir kısmı dönmemiş, bir kısmı da yanlış doldurulduğu için 401 ölçek değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın hedef evren bilgilerine, Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 2017 yılı Ekim ayı verileri temel teşkil etmektedir. Araştırmanın hedef evren ve örneklem bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Hedef Evren ve Örneklem Bilgileri

		Hedef Evren	Örneklem
Atakum	Ortaokul Öğretmen Sayısı	587	109
	Ortaokul Sayısı	20	8
Canik	Ortaokul Öğretmen Sayısı	434	80
	Ortaokul Sayısı	21	6
İlkadım	Ortaokul Öğretmen Sayısı	1147	212
	Ortaokul Sayısı	25	16
Toplam	Ortaokul Öğretmen Sayısı	2168	401
	Ortaokul Sayısı	66	30

Tablo 1’de görüldüğü gibi Atakum ilçesinde 587, Canik ilçesinde 434 ve İlkadım ilçesinde 1147 olmak üzere evrendeki toplam öğretmen sayısı 2168’dir. Evrende yer alan toplam 66 ortaokulun ilçelere göre dağılımı ise Atakum 20, Canik 21 ve İlkadım 25 olacak şekilde belirlenmiştir.

Örneklemdeki öğretmenler, hedef evreni temsil edecek şekilde üç ilçedeki resmi ortaokullardan tabakalı örnekleme yöntemi ile orantılı olarak belirlenmiştir. Evren, değişkenleri etkileyebilecek alt evrenlerden oluştuğunda tabakalı örnekleme yöntemi

kullanmak elverişli bulunmuştur. Tabakanın ne olacağını belirleyen, bağımlı değişkeni etkileyebilecek karıştırıcı değişkenler ve onun düzeyleridir. Örneklem dâhil edilecek bireylerin toplam sayısı, tabakalar oluşturulduktan sonra orantılı veya orantısız olarak tabakalara dağıtılabilir. Ancak orantılı seçim yapmak orantısız seçim yapmaya yeğlenmelidir. Çünkü orantısız örneklemede tabakaların büyüklüğü ve evrendeki ağırlığı dikkate alınmaz. Bu da örneklemin dengesiz oluşmasına yol açabilir. Tabakalara orantılı örneklemede ise önce her tabakanın evrendeki ağırlığı bulunur, daha sonra toplam örneklem sayısı ile her tabakanın ağırlığı ayrı ayrı çarpılarak her tabakadan seçkisiz seçilecek birey sayısı bulunur. Tabakalara orantılı örnekleme, karıştırıcı değişkenlerin örnekleme katkısını dengelediği için bir istatistiksel kontrol tekniği olarak da görülebilir (Erkuş, 2009).

Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin kişisel değişkenler cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, alan ve müdür yetkili öğretmenlik dâhil daha önce okul yöneticiliği yapıp yapmama durumu olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklem bilgileri, tabakalı orantılı örnekleme yöntemi ile belirlenerek yukarıdaki tabloda ayrıntılı gösterilmiştir. Araştırmanın örneklemine dâhil edilecek okul sayıları belirlenirken ise bir okuldan 12 - 15 arası öğretmene ulaşılması ön görülmüştür.

Tablo 1’de görüldüğü gibi Atakum ilçesinde 109, Canik ilçesinde 80 ve İlkadım ilçesinde 212 olmak üzere örneklemdaki toplam öğretmen sayısı 401’dir. Örnekleme yer alan toplam 30 ortaokulun ilçelere göre dağılımı ise Atakum 8, Canik 6 ve İlkadım 16 olacak şekilde belirlenmiştir.

Örnekleme yer alan araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, alan ve müdür yetkili öğretmenlik dâhil daha önce yöneticilik yapıp yapmama durumu değişkenlerine ilişkin katılımcı öğretmenlerin demografik bilgilerinin dağılımları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	267	66,6
	Erkek	134	33,4
Medeni Durum	Evli	348	86,8
	Bekâr	53	13,2
Yaş	40 yaş ve altı	239	59,6
	41 yaş ve üstü	162	40,4
Mesleki Kıdem	10 yıl ve altı kıdem	61	15,2
	11-20 yıl arası kıdem	243	60,6
	20 yıl ve üstü kıdem	97	24,2
Alan	Sosyal bilimler	98	24,4
	Fen ve matematik bilimleri	136	33,9
	Dil	135	33,7
	Genel yetenek	32	8,0
Müdür Yetkili Öğretmenlik Dâhil Daha Önce Yöneticilik Yapıp Yapmama	Evet	69	17,2
	Hayır	332	82,8
Toplam		401	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkeninde % 66,6’sı kadın, % 33,4’ü erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu durum kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlerin sayısının hemen hemen iki katı şeklindedir. Kadın öğretmenlerin sayılarının fazlalık göstermesi, öğretmenlik mesleğinin kadınlar tarafından daha çok tercih edildiği anlamında düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımları, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 86,8’i evli, % 13,2’si bekâr öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun medeni durumu evli iken araştırmaya katılan bekâr öğretmenler ise azınlıktadır.

Örneklem için seçilen öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımları, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 59,6’sı 40 yaş ve altı, % 40,4’ü ise 41 yaş ve üstündeki yaş aralığında yer almaktadır. 40 yaş ve altı öğretmenlerin sayıları, 41 yaş ve üstündeki yaş aralığına sahip öğretmenlere göre fazladır. 40 yaş ve altı öğretmenlerin sayısı, katılımcı öğretmenlerin sayısının yarısından fazla olması genç nesil öğretmenlerin görev yaptıklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 15,2'si 10 yıl ve altı, % 60,6'sı 11 – 20 yıl arası ve % 24,2'si 20 yıl ve üstü kıdem aralığındaki mesleki kıdeme sahiptirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu 11 – 20 yıl arası bir mesleki kıdeme sahiptirler. 10 yıl ve altı bir mesleki kıdeme sahip olan ve henüz mesleğinin baharında olan öğretmenlerin sayısı ise azınlıktır.

Öğretmenlerin alanlarına göre dağılımları, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 24,4'ü sosyal bilimler, % 33,9'u fen ve matematik bilimleri, % 33,7'si dil ve % 8,0'i genel yetenek alanına sahiptir. Genel olarak katılımcı öğretmenlerin alanları eşit dağılım göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin daha önce yöneticilik yapıp yapmama durumlarına göre dağılımları ise, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 17,2'si daha önce müdür yetkili öğretmenlik dâhil yöneticilik yapmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 82,8'i ise daha önce müdür yetkili öğretmenlik dâhil yöneticilik görevinde bulunmamıştır. Katılımcı öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu daha önce müdür yetkili öğretmenlik dâhil yöneticilik yapmamıştır. Bu durum, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından müdür yetkili öğretmenlik dâhil okul yöneticiliği görevini çok fazla tercih edilmediğini buna kıyasla da öğretmenlik mesleğinin ifa edilmesinin tercih edildiğini gösterebilir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Veri toplama aracı “Kişisel Bilgi Formu”, “Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği (OMYÖ)” ve “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ)” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Veri toplamak için Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. İlgili izin Ek 3'te sunulmuştur.

Ölçek araştırmacı tarafından öğretmenlere kapalı zarf içinde elden verilmiş ve yine kapalı zarf içinde elden geri alınmıştır. Ölçeğin öğretmenlere uygulanması uzatılmadan üç hafta gibi kısa bir sürede bitirilmiştir. Çünkü uygulanacak ölçeğin kitleye mümkün olduğunca eş zamanlı olarak uygulanması başarılı sonuçlar elde edilmesi açısından önemli görülmüştür (Sayım, 2015).

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda araştırmmanın amacını belirten ve uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili kısa bir açıklama yer almaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin kendileriyle ilgili cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, alan durumlarına ve müdür yetkili öğretmenlik dâhil daha önce okul yöneticiliği yapıp yapmadığına durumuna ilişkin altı adet soru bulunmaktadır. İlgili form Ek 4’te sunulmuştur.

3.3.2. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği

Ortaokul müdürlerinin yönetici yeterliklerini ölçmek için Aksoy’un (2012) doktora tezinde kendisinin ilköğretim öğretmenleri üzerinde geliştirip kullandığı “Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği” kullanılmıştır. Bunun için gerekli izin Aksoy’dan e-posta aracılığı ile istenmiş ve “Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği” nin kullanımı için izin alınmıştır. İlgili izin Ek 1’de sunulmuştur. Ayrıca Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği ise Ek 5’te sunulmuştur. Yeterlik ölçeği 38 madde ve üç alt boyuttan oluşmuştur. Ölçek 442 öğretmene uygulanmıştır.

Okul Müdürlerinin Yeterlik Ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık analizi yapılmıştır. Ölçeğin tüm ölçek ve alt faktörlerinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının .95 ile .98 arasında değiştiği görülmüştür (Aksoy, 2012). Araştırmalarda kullanılacak olan Okul Müdürlerinin Yeterlik Ölçeğinin tüm ölçek ve alt ölçek düzeylerinde Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları, Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğinin maddeleri ve bu maddelerin alt faktörlere dağılımı Tablo 3’te ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 3. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğinin Cronbach Alfa Değerleri ve Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğindeki Maddelerin Alt Faktörlere Dağılımı

Faktör	Alfa	Maddeler
1. Kavramsal Yeterlikler	.96	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
2. Teknik Yeterlikler	.95	14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
3. İnsancıl Yeterlikler	.96	27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
Tüm ölçek	.98	38

Faktör yüklerinin oldukça yüksek sonuç vermesi, toplam 38 maddenin de Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği ile ölçülmek istenilen özellikleri ölçmeye katkı sağladıklarını göstermektedir. Toplam 38 madde ve üç alt faktörden oluşan OMYÖ' nün birinci alt faktöründe bulunan 13 madde ölçeğin kavramsal yeterlikler başlığı kapsamındadır. İkinci alt faktör dâhilinde olan toplam 13 madde, teknik yeterlikleri ifade etmektedir. Üçüncü alt faktör kapsamında bulunan toplam 12 maddelerin içerdiği anlamlar doğrultusunda ise üçüncü alt boyut olan insancıl yeterlikler alt faktörü başlığı altında toplanmıştır.

Dolayısıyla Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği, okul müdürlerinin kavramsal yeterliklerini, teknik yeterliklerini ve insancıl yeterliklerini ölçmeye yardımcı olacak bir ölçektir (Aksoy, 2012). Okul Müdürlerin yeterlikleri 1 puan “hiç katılmıyorum” dan 5 puan “tamamen katılıyorum” şeklinde derecelendiren beşli likert tipi ölçek ile belirlenmiştir.

3.3.3. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini belirlemeye yönelik Işık'ın (2016) geliştirmiş olduğu ve üç alt boyutları bulunan “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ)” araştırmada kullanılmıştır. Ölçek kullanımı için gerekli izin Işık'tan e-posta aracılığı ile istenmiş, “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin (PDÖ)” kullanımı için izin alınmıştır. İlgili izin Ek 2'de, “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ)” ise Ek 6'da sunulmuştur.

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği 407 kişi üzerinde uygulanmıştır. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinin yapılmasıyla ölçeğin yapı geçerliği tespit edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizinin yapılması sonucunda PDÖ üç faktörlü ve 21 maddeli olarak belirlenmiştir. PDÖ alt faktörleri; kendini adama, kontrol ve meydan okuma olarak isimlendirilmiştir (Işık, 2016).

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin (PDÖ) üç faktörlü yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulanmıştır. Ayrıca ölçek maddelerinde %27'lik alt – üst grupların ortalamaları arasındaki farklar anlamlı bir sonuç vermiştir. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin (PDÖ) bütünü için Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .76 şeklinde bulunmuştur. Alt boyutlarının Cronbach alpha güvenirlik katsayıları Kendini Adama .62, kontrol .69 ve meydan okuma .74 olarak bulunmuştur. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları; 1 puan “hiç katılmıyorum” dan 5 puan “tamamen katılıyorum” şeklinde

derecelendiren beşli likert tipi ölçek ile belirlenmiştir. PDÖ’ den alınan yüksek puan, yüksek psikolojik dayanıklılık düzeyini ifade etmektedir. Elde edilen veriler sonucunda, bu ölçeğin psikolojik dayanıklılık kişilik özelliğini geçerli ve güvenilir şekilde ölçtüğü ortaya çıkmıştır (Işık, 2016).

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizi için ilk aşamada değişkenlerin frekans dağılımlarına bakılmıştır. Kişisel bilgilerin değerlendirilmesinde yüzde ve frekans kullanılmıştır. Maddelerin değerlendirilmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma betimsel istatistikler uygulanmıştır. Verilerin analizi sırasında bağımlı değişkenlerin diğer değişkenlere göre homojenlik gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov – Smirnov testi kullanılmıştır. Cinsiyet, yaş ve medeni durum değişkenleri için t-testi uygulanmıştır. Mesleki kıdem ve alan değişkenleri için de tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Elde edilen veriler sonucunda anlamlı farklılık çıkan alt boyutları belirlemek amacıyla Tukey HSD testinden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin değerlendirilmesinde likert tipi beşli dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Baremi Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Ölçek Baremi

Puan Aralığı	Verilen Puan	Seçenekler
1.00 – 1.80 arası görüşler	1	“Hiç Katılmıyorum”
1.81 – 2.60 arası görüşler	2	“Katılmıyorum”
2.61 – 3.40 arası görüşler	3	“Kısmen Katılıyorum”
3.41 – 4.20 arası görüşler	4	“Katılıyorum”
4.21 – 5.00 arası görüşler	5	“Tamamen Katılıyorum”

Tablo 4’te görüldüğü gibi dereceleme seçeneklerinin değerlendirilmesinde “1- Hiç katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kısmen katılıyorum, 4- Katılıyorum, 5- Tamamen katılıyorum” şeklinde kullanılmıştır. Cevaplardan elde edilen puanlar tek bir toplam puanla değerlendirilmiştir.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise Pearson korelasyonu analizi uygulanmıştır.

İlişki düzeyi,

- 0 – 0,29 arası düşük,
- 0,30 – 0,69 arası orta,
- 0,70 ve üstü yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir (Roscoe, 1975, akt. Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2010).

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma problemlerine ilişkin olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak tablolar açıklamalarla desteklenmiştir.

4.1. TOPLAM VE ALT BOYUTLARA İLİŞKİN BULGULAR

Üç alt boyutu olan Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği ve yine üç alt boyutu bulunan Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinden elde edilen tanımlayıcı istatistik bulguları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık Toplam ve Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kategoriler	Alt boyutlar	n	\bar{x}	S
Okul Müdürlerinin Yeterlikleri	Kavramsal yeterlik	401	3,7763	.80448
	Teknik yeterlik	401	3,9871	.73436
	İnsancıl yeterlik	401	3,8707	.85948
	Toplam yeterlik	401	3,8783	.76724
Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık	Kendini adama	401	4,0228	.44514
	Kontrol	401	3,9637	.50194
	Meydan okuma	401	4,2091	.53375
	Toplam psikolojik dayanıklılık	401	4,0652	.41807

Tablo 5’te görüldüğü gibi ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algularına göre okul müdürlerinin yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile ilgili toplam ve alt boyutlarına bakıldığında öğretmenlerin algularına göre okul müdürleri yönetici olarak yeterli ve öğretmenlerin psikolojik olarak da dayanıklı olduğu görülmektedirler. Bunun yanı sıra, yönetici yeterlik ölçeğinde öğretmenler en az kavramsal yeterlik ($\bar{x} = 3,78$), en fazla teknik yeterlik ($\bar{x} = 3,99$) alt boyutlarına katılmışlardır. Psikolojik dayanıklılık ölçeğinde ise öğretmenler en az kontrol ($\bar{x} = 3,96$), en fazla meydan okuma ($\bar{x} = 4,21$) alt boyutlarına katılmışlardır.

4.2. ÖĞRETMENLERİN ÖLÇEKLERDE EN FAZLA VE EN AZ KATILDIKLARI MADDELER

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre ortaokulda görev yapan öğretmenlerin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğinde (OMYÖ) en fazla ve en az katıldıkları maddelere ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin Yeterliklerinde En Fazla ve En Az Katıldıkları Maddelere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Maddeler	n	\bar{x}	S
EN FAZLA KATILDIKLARI MADDELER			
Y19. Görevlerini mevzuata uygun olarak yürütebilme	401	4,2120	.80775
Y14. Büro işlerinin (defter, dosya, kayıt...) usulüne uygun yürütülmesini sağlayabilme	401	4,1596	.79966
Y15. Okulun fiziki yapısının (bina, tesisler ve demirbaşlar), bakım-onarım-kullanımında gerekli tedbirleri alabilme	401	4,0998	.88319
EN AZ KATILDIKLARI MADDELER			
Y11. Karşılaştığı problemlere farklı bakış açılarıyla bakabilme	401	3,6509	1,04058
Y12. Birbirine aykırı görüşleri uzlaştırabilme	401	3,6484	1,00675
Y10. Yönetici olarak kendi güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilme	401	3,5960	1,03508

Tablo 6’da gösterildiği gibi elde edilen bulgulara göre ortaokulda görev yapan katılımcı öğretmenler Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğinde en fazla “Görevlerini mevzuata uygun olarak yürütebilme” ($\bar{x} = 4,21$), “Büro işlerinin (defter, dosya, kayıt...) usulüne uygun yürütülmesini sağlayabilme” ($\bar{x} = 4,16$) ve “Okulun fiziki yapısının (bina, tesisler ve demirbaşlar), bakım-onarım-kullanımında gerekli tedbirleri alabilme” ($\bar{x} = 4,10$) ifadelerine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada katılımcı olan öğretmenler aynı ölçekte en az olarak da “Karşılaştığı problemlere farklı bakış açılarıyla bakabilme” ($\bar{x} = 3,65$), “Birbirine aykırı görüşleri uzlaştırabilme” ($\bar{x} = 3,65$) ve “Yönetici olarak kendi güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilme” ($\bar{x} = 3,60$) ifadelerine katılmışlardır. Öğretmenlerin PDÖ’de en fazla ve en az katıldıkları maddeler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin PDÖ’de En Fazla ve En Az Katıldıkları Maddeler

Maddeler	n	\bar{x}	S
EN FAZLA KATILDIKLARI MADDELER			
D21. Yapacak bir şeylerimin olması benim için önemlidir.	401	4,4988	.63689
D9. İnsan hatalarından öğrenir ve gelişir.	401	4,4838	.67109
D7. Her yeni deneyimin yaşamımı zenginleştirdiğini düşünüyorum.	401	4,4838	.66735
EN AZ KATILDIKLARI MADDELER			
D8. Hep aynı yaşam tarzına bağlı kalmak yerine riskli de olsa yeni şeyler denemeyi tercih ederim.	401	3,8155	.99542
D10. Kaderimi değiştirebileceğime inanırım.	401	3,5985	1,05636
D2. Hayatın benim için monotonlaşmaya başladığını hissediyorum.	401	2,7955	1,20751

Tablo 7’de gösterildiği gibi katılımcı öğretmenler Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinde (PDÖ) en fazla “Yapacak bir şeylerimin olması benim için önemlidir.” ($\bar{x} = 4,50$), “İnsan hatalarından öğrenir ve gelişir.” ($\bar{x} = 4,48$) ve “Her yeni deneyimin yaşamımı zenginleştirdiğini düşünüyorum.” ($\bar{x} = 4,48$) ifadelerine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler aynı ölçekte en az “Hep aynı yaşam tarzına bağlı kalmak yerine riskli de olsa yeni şeyler denemeyi tercih ederim.” ($\bar{x} = 3,82$), “Kaderimi değiştirebileceğime inanırım.” ($\bar{x} = 3,60$) ve “Hayatın benim için monotonlaşmaya başladığını hissediyorum.” ($\bar{x} = 2,80$) ifadelerine katılmışlardır.

4.3. CİNSİYET DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ

Ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre okul müdürlerinin yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerine İlişkin t-testi

	Cinsiyet	n	\bar{x}	t	S	p
Kavramsal Yeterlik	Kadın	267	3,75	-.796	.79148	.427
	Erkek	134	3,82	-.783	.83093	
Teknik Yeterlik	Kadın	267	3,97	-.470	.73390	.639
	Erkek	134	4,01	-.469	.73743	
İnsancıl Yeterlik	Kadın	267	3,82	-1,551	.86451	.122
	Erkek	134	3,96	-1,563	.84474	
Toplam Yeterlik	Kadın	267	3,85	-.987	.76166	.324

	Erkek	134	3,93	-.980	.77836	
Kendini Adama	Kadın	267	4,04	1,101	.43690	.272
	Erkek	134	3,98	1,081	.46085	
Kontrol	Kadın	267	3,97	.479	.49610	.632
	Erkek	134	3,94	.473	.51483	
Meydan Okuma	Kadın	267	4,22	1,025	.54364	.306
	Erkek	134	4,17	1,044	.51328	
Toplam Dayanıklılık	Kadın	267	4,08	1,018	.41687	.309
	Erkek	134	4,03	1,016	.42039	

Tablo 8’de gösterildiği gibi cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular, ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre hem okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri hem de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

4.4. MEDENİ DURUM DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ

Ortaokul öğretmenlerinin algılarına göre medeni durum değişkenine ilişkin okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri

		Medeni Durum	n	\bar{x}	t	S	P
Kavramsal Yeterlik	Evli		348	3,7767	.027	.79818	.979
	Bekar		53	3,7736	.025	.85264	
Teknik Yeterlik	Evli		348	3,9945	.511	.72114	.609
	Bekar		53	3,9390	.465	.82178	
İnsancıl Yeterlik	Evli		348	3,8719	.068	.86249	.945
	Bekar		53	3,8632	.069	.84749	
Toplam Yeterlik	Evli		348	3,8813	.201	.76232	.841
	Bekar		53	3,8585	.193	.80612	
Kendini Adama	Evli		348	4,0357	1,491	.44263	.137
	Bekar		53	3,9380	1,457	.45652	
Kontrol	Evli		348	3,9807	1,747	.50082	.081
	Bekar		53	3,8518	1,750	.49958	
Meydan Okuma	Evli		348	4,2233	1,366	.54388	.173
	Bekar		53	4,1159	1,557	.45526	
Toplam Dayanıklılık	Evli		348	4,0799	1,812	.41980	.071
	Bekar		53	3,9686	1,888	.39687	

Tablo 9’da görüldüğü gibi medeni durum değişkenine ilişkin bulgular, ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre hem okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri hem de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

4.5. MESLEKİ KIDEM DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ

Ortaokul öğretmenlerinin algılarına göre medeni durum değişkenine ilişkin okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerine İlişkin ANOVA Değerleri

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Kavramsal Yeterlik	Between Groups	3,469	2	1,735	2,703	.068
	Within Groups	255,404	398	.642		
	Total	258,873	400			
Teknik Yeterlik	Between Groups	2,694	2	1,347	2,516	.082
	Within Groups	213,021	398	.535		
	Total	215,715	400			
İnsancıl Yeterlik	Between Groups	1,893	2	.947	1,283	.278
	Within Groups	293,587	398	.738		
	Total	295,481	400			
Toplam Yeterlik	Between Groups	2,647	2	1,324	2,263	.105
	Within Groups	232,818	398	.585		
	Total	235,465	400			
Kendini Adama	Between Groups	.891	2	.446	2,263	.105
	Within Groups	78,370	398	.197		
	Total	79,261	400			
Kontrol	Between Groups	.204	2	.102	.403	.669
	Within Groups	100,573	398	.253		
	Total	100,777	400			
Meydan Okuma	Between Groups	.527	2	.263	.924	.398
	Within Groups	113,427	398	.285		
	Total	113,954	400			
Toplam Dayanıklılık	Between Groups	.427	2	.213	1,223	.296
	Within Groups	69,485	398	.175		
	Total	69,912	400			

Tablo 10’da görüldüğü gibi mesleki kıdem değişkenine ilişkin elde edilen bulgular, ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre hem okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri hem de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$).

4.6. YAŞ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ

Ortaokul öğretmenlerinin algılarına göre yaş değişkenine ilişkin okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Yaş Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri

	Yaş	n	\bar{x}	t	S	p
Kavramsal Yeterlik	40 yaş ve altı	239	3,8011	.79794	.748	.455
	41 yaş ve üstü	162	3,7398	.81512	.745	
Teknik Yeterlik	40 yaş ve altı	239	4,0312	.72534	1,462	.145
	41 yaş ve üstü	162	3,9221	.74496	1,454	
İnsancıl Yeterlik	40 yaş ve altı	239	3,9045	.84598	.954	.341
	41 yaş ve üstü	162	3,8210	.87928	.947	
Toplam Yeterlik	40 yaş ve altı	239	3,9125	.75745	1,084	.279
	41 yaş ve üstü	162	3,8278	.78108	1,078	
Kendini Adama	40 yaş ve altı	239	4,0018	.45279	-1,148	.252
	41 yaş ve üstü	162	4,0538	.43314	-1,158	
Kontrol	40 yaş ve altı	239	3,9187	.48830	-2,189	.029*
	41 yaş ve üstü	162	4,0300	.51580	-2,166	
Meydan Okuma	40 yaş ve altı	239	4,1721	.52993	-1,689	.092
	41 yaş ve üstü	162	4,2637	.53631	-1,685	
Toplam Dayanıklılık	40 yaş ve altı	239	4,0309	.41392	-2,004	.046*
	41 yaş ve üstü	162	4,1158	.42029	-1,998	

* $p < .05$

Tablo 11’de görüldüğü gibi yaş değişkeninde kontrol alt boyutu ve toplam dayanıklılık dışında diğer tüm alt boyutlarda ve toplam puanlarda öğretmenlerin görüşleri farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Kontrol alt boyutu ($t = .48$, $p < .05$) ve toplam dayanıklılıkta ($t = .41$, $p < .05$) öğretmenlerin görüşleri anlamlı farklılık göstermektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında 41 yaş ve üstü öğretmenler ($\bar{x} = 4,03$), 40 yaş ve altı öğretmenlere ($\bar{x} = 3,92$) göre daha kontrollü ve daha dayanıklı ($t = .41$) olduklarını ifade etmektedirler.

4.7. ALAN DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ

Ortaokul öğretmenlerinin algılarına göre alan değişkenine ilişkin okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Alan Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Kavramsal Yeterlik	Between Groups	1.250	3	.417	.642	.588
	Within Groups	257.624	397	.649		
	Total	258.873	400			
Teknik Yeterlik	Between Groups	.756	3	.252	.466	.706
	Within Groups	214.959	397	.541		
	Total	215.715	400			
İnsancıl Yeterlik	Between Groups	3.370	3	1.123	1.527	.207
	Within Groups	292.110	397	.736		
	Total	295.481	400			
Toplam Yeterlik	Between Groups	1.563	3	.521	.884	.449
	Within Groups	233.902	397	.589		
	Total	235.465	400			
Kendini Adama	Between Groups	.395	3	.132	.664	.575
	Within Groups	78.865	397	.199		
	Total	79.261	400			
Kontrol	Between Groups	.852	3	.284	1.128	.338
	Within Groups	99.925	397	.252		
	Total	100.777	400			
Meydan Okuma	Between Groups	2.067	3	.689	2.445	.064
	Within Groups	111.886	397	.282		
	Total	113.954	400			
Toplam Dayanıklılık	Between Groups	.776	3	.259	1.486	.218
	Within Groups	69.136	397	.174		
	Total	69.912	400			

Tablo 12’de görüldüğü gibi alan değişkenine ilişkin elde edilen bulgular, hem okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri hem de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre anlamlı farklılık göstermediği şeklindedir ($p > .05$).

4.8. YÖNETİCİLİK YAPIP YAPMAMA DURUMU DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK DÜZEYLERİ

Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre, yöneticilik yapıp yapmama durumu değişkenine ilişkin okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. *Yöneticilik Yapıp Yapmama Durumu Değişkenine İlişkin Okul Müdürlerinin Yeterlikleri ve Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri*

Alt boyutlar	Yöneticilik yapmak	n	\bar{x}	S	t	df	p
Kavramsal Yeterlik	Evet	69	3,9030	.92220	1,439	399	.151
	Hayır	332	3,7500	.77675	1,287	89,133	.202
Teknik Yeterlik	Evet	69	4,0803	.81155	1,158	399	.248
	Hayır	332	3,9678	.71709	1,068	91,364	.288
İnsancıl Yeterlik	Evet	69	3,9614	.89680	.962	399	.336
	Hayır	332	3,8519	.85170	.930	95,196	.355
Yeterlik Toplam	Evet	69	3,9821	.85444	1,236	399	.217
	Hayır	332	3,8567	.74745	1,132	90,877	.261
Kendini Adama	Evet	69	4,0745	.39627	1,061	399	.289
	Hayır	332	4,0120	.45445	1,161	108,589	.248
Kontrol	Evet	69	4,0497	.46988	1,567	399	.118
	Hayır	332	3,9458	.50719	1,648	103,671	.102
Meydan Okuma	Evet	69	4,2878	.47285	1,347	399	.179
	Hayır	332	4,1928	.54477	1,478	108,989	.142
Dayanıklılık Toplam	Evet	69	4,1373	.38777	1,578	399	.115
	Hayır	332	4,0502	.42310	1,671	104,500	.098

Tablo 13'te görüldüğü gibi yöneticilik yapıp yapmama durumu değişkenine ilişkin bulgular, hem okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri hem de öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları öğretmenlerin algılarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$).

4.9. OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Okul Müdürlerinin Yönetici Yeterlikleri ile Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Algısı Arasındaki İlişki

		<i>Psikolojik Dayanıklılık</i>				
		Kendini adama	Kontrol	Meydan okuma	Dayanıklılık toplam	
Yönetici yeterlikleri	Kavramsal Yeterlik	Pearson Correlation	.289**	.214**	.193**	.270**
		p	.000	.000	.000	.000
	Teknik Yeterlik	Pearson Correlation	.284**	.179**	.199**	.257**
		p	.000	.000	.000	.000
	İnsancıl Yeterlik	Pearson Correlation	.293**	.179**	.167**	.247**
		p	.000	.000	.001	.000
	Yeterlik Toplam	Pearson Correlation	.300**	.199**	.194**	.268**
		p	.000	.000	.000	.000

** p < .001 n = 401

Tablo 14 incelendiğinde okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı, pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki vardır ($p < .05$). En yüksek ilişki kendini adama ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında olmuştur ($r = .28$ ile $r = .30$ arası). Alt boyutlar arasında en yüksek ilişki kendini adama ve insancıl yeterlikler arasında çıkmıştır ($r = .29$). En düşük ilişki ise meydan okuma ile insancıl yeterlikler arasında olmuştur ($r = .17$). Bununla birlikte kontrol ve meydan okuma alt boyutu ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında en düşük ilişki çıkmıştır.

BÖLÜM V

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Bu bölümde, araştırmanın problemleri çerçevesinde, amaçlara dayalı olarak elde edilen bulguların sonuçları maddeler halinde verilmiştir.

- ❖ Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yeterlikleri ile ilgili toplam ve alt boyutlarına bakıldığında öğretmenlerin algılarına göre okul müdürleri yönetici yeterliğine sahiptir.
- ❖ Öğretmenler, okul müdürlerinin en fazla teknik yeterliliğe en az kavramsal yeterliliğe sahip olduklarını düşünmektedirler.
- ❖ Öğretmenler, okul müdürlerinin yeterliklerine ilişkin en fazla şu ifadelere katılmışlardır:
 - “Görevlerini mevzuata uygun olarak yürütebilme”,
 - “Büro işlerinin (defter, dosya, kayıt...) usulüne uygun yürütülmesini sağlayabilme”
 - “Okulun fiziki yapısının (bina, tesisler ve demirbaşlar), bakım-onarım-kullanımında gerekli tedbirleri alabilme”
- ❖ Öğretmenler, okul müdürlerinin yeterliklerine ilişkin en az katıldıkları ifadeler şunlardır:
 - “Karşılaştığı problemlere farklı bakış açılarıyla bakabilme”
 - “Birbirine aykırı görüşleri uzlaştırabilme”
 - “Yönetici olarak kendi güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilme”
- ❖ Kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin okul müdürlerinin yönetici yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık yoktur.
- ❖ Evli öğretmenler ile bekâr öğretmenlerin okul müdürlerinin yönetici yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

- ❖ 40 yaş ve altı öğretmenler ile 41 yaş ve üstü öğretmenler, okul müdürlerinin yönetici yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- ❖ Sosyal bilimler, fen ve matematik bilimleri, dil ve genel yetenek alanlarında görev yapan öğretmenler müdürlerin yeterliklerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık göstermemektedir.
- ❖ Önceden yöneticilik yapmış öğretmenler ile önceden yöneticilik yapmamış öğretmenler müdürlerinin yönetici yeterliklerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık göstermemektedir.
- ❖ Öğretmenler hem toplamda hem de alt boyutlarda psikolojik olarak dayanıklıdır. Öğretmenler, en fazla meydan okumada dayanıklı olduklarını belirtirken en az kontrolde dayanıklı olduklarını belirtmişlerdir.
- ❖ Psikolojik dayanıklılıkta öğretmenler en fazla aşağıdaki ifadelere katılmışlardır:
 - “Yapacak bir şeylerimin olması benim için önemlidir.”
 - “İnsan hatalarından öğrenir ve gelişir.”
 - “Her yeni deneyimin yaşamımı zenginleştirdiğini düşünüyorum.”
- ❖ Öğretmenler psikolojik dayanıklılıkta en az şu ifadelere katıldıklarını belirtmişlerdir:
 - “Hep aynı yaşam tarzına bağlı kalmak yerine riskli de olsa yeni şeyler denemeyi tercih ederim.”
 - “Kaderimi değiştirebileceğime inanırım.”
 - “Hayatımın benim için monotonlaşmaya başladığını hissediyorum.”
- ❖ Kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri psikolojik dayanıklılık konusunda anlamlı farklılık göstermemektedir.
- ❖ Evli ve bekâr öğretmenlerin görüşleri psikolojik dayanıklılık konusunda anlamlı farklılık göstermemektedir.
- ❖ Psikolojik dayanıklılığın kontrol ile toplam dayanıklılık alt boyutlarında yaş değişkenine göre öğretmen görüşlerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. 41 yaş ve üstü öğretmenler, 40 yaş ve altı öğretmenlere göre daha kontrollü ve daha dayanıklı olduklarını ifade etmişlerdir.

- ❖ Sosyal, fen ve matematik, dil ve genel yetenek alanındaki katılımcı öğretmenlerinin görüşleri psikolojik dayanıklılık konusunda anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
- ❖ Yöneticilik yapan ve yapmayan öğretmenlerin görüşleri psikolojik dayanıklılık konusunda anlamlı farklılık göstermemektedir.
- ❖ Okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı, pozitif fakat düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. En yüksek ilişki kendini adama ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında olmuştur. Özellikle alt boyutlar arasında en yüksek ilişki, kendini adama ile insancıl yeterlikler arasında çıkmıştır. En düşük ilişki ise meydan okuma ile insancıl yeterlikler arasında olmuştur. Bununla birlikte kontrol ve meydan okuma alt boyutu ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında en düşük ilişki çıkmıştır.

5.2. TARTIŞMA

Yapılan bu çalışmada, ilk olarak ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre (cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, alan ve daha önce müdür yetkili öğretmenlik dâhil yöneticilik yapıp yapmama durumları) farklılaşma düzeyleri incelenmiştir. Çalışmada incelenen diğer bir konu ise ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki düzeyidir. Bu bölümde araştırmanın sonuçları alanyazında yer alan benzer araştırma sonuçları ile birlikte karşılaştırma yapılarak tartışılmıştır.

Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğinde elde edilen bulgular sonucunda cinsiyet değişkenine göre ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri anlamlı farklılık göstermemektedir. Elde edilen bu sonuç, Aksoy (2012), Aybek ve ark. (2014), Barut (2007), Çetin (2009), Memişoğlu (2006), Peker ve ark. (2011), Şimşek (2003), Tahaoğlu ve Gedikoğlu (2009), Terci (2008), Turan ve Ebiçlioğlu'nun (2002) çalışmalarındaki cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulguların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Yapılan bu çalışmaların bulguları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde kadın öğretmenler ile erkek öğretmenler okul müdürlerinin yeterlikleri konusunda farklı düşünmemektedirler. Ancak Özmantar ve Çetin (2017), Öztüccar'ın (2005) çalışmalarının cinsiyet değişkenine ilişkin verileri ile

örtüşmemektedir. Bulgulara göre, kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere kıyasla okul müdürlerini yönetici olarak daha yeterli bulmaktadırlar. Bu durum okul müdürlerinin yönetici yeterliklerinin alt boyutlarından biri olan insancıl boyutu kapsamındaki becerilerini uygulamalarda kadın öğretmenlere karşı tutumlarındaki pozitif olmaları öğretmenlerin bu şekilde görüş belirtmelerinin nedeni olabilir. Erdem ve Meriç (2013) tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre de kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere kıyasla okul yöneticilerinin uygulamalarında daha fazla kayırmacılık yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Okul müdürlerinin yeterlikleri ölçeğinde öğretmenlerin en fazla katıldıkları maddeler “Görevlerini mevzuata uygun olarak yürütebilme”, “Büro işlerinin (defter, dosya, kayıt...) usulüne uygun yürütülmesini sağlayabilme” ve “Okulun fiziki yapısının (bina, tesisler ve demirbaşlar) bakım–onarım–kullanımında gerekli tedbirleri alabilme” olmuştur. Bu durum, okul müdürlerinin mevzuat kapsamındaki yönetici görevlerini bilip uyguladığını ve evrak işlerindeki becerisini gösterebilir.

En az benimsedikleri maddeler ise “Karşılaştığı problemlere farklı bakış açılarıyla bakabilme”, “Birbirine aykırı görüşleri uzlaştırabilme” ve “Yönetici olarak kendi güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilmesi” olmuştur. Bu durum, okul müdürlerinin eğitim yönetimi açısından becerilerini devreye sokarak kurum yönetiminde yaşanan sıkıntıları tam anlamıyla açığa kavuşturamadığını ve yönetsel alandaki kendi zayıf yönlerinin farkında olmadığını bu açıdan da gerekli düzenleme ve planlamaları yapmadığının bir göstergesi olabilir.

Öğretmenler yönetici yeterliklerinin alt faktörlerinde en fazla teknik yeterlik, en az da kavramsal yeterlik alt boyutlarına katılmışlardır. Bu ifadeye binaen teknik yeterlikler boyutunda olan okulun tüm donanımlarını verimli kullanarak okulun fiziksel yapısında, idari teşkilat yapısında, okulun finansman işlerindeki gibi becerilerinin okul müdürlerinin farkında olup uygulayabildiği düşünülebilir. Walker’ın (1985) çalışmasının sonucunda okul müdürlerinin mali işlerde, planlama, teknoloji alanlarında daha fazla yeterliğe ve beceriye sahip bulgusu, araştırmamızın sonucu ile örtüşmektedir. Okulun amaçları göz önünde bulundurularak yapılması gereken iş ve işlemleri planlama, meydana gelen problemlere karşın çözüm yolları üretip bu süreci değerlendirebilme, yönetsel ve karar verme süreçleri hakkındaki beceriler gibi kavramsal yeterlik alt boyutunu kapsayan becerilerde de öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yeterli olmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca Fleming’in (1993) çalışmasında, öğretmenlerin algılarına göre karar

verme sürecine katılma ile iş tatmini arasındaki ilişkinin pozitif ve anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin medeni durumları ve mesleki kıdemleri anlamlı fark gösteren değişkenler olarak görülmemiştir. Evli öğretmenler ile bekâr öğretmenlerin müdürlerinin yönetici yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Mesleki kıdem değişkeni açısından da anlamlı bir fark görülmemiştir. Medeni durum değişkeni açısından bu veriler, Çetin'in (2009) çalışmasının sonucu ile örtüşmemektedir. Bekâr öğretmenler, evli öğretmenlere oranla okul yöneticilerini uygulamalarda daha yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Mesleki kıdem değişkenine göre elde edilen sonuçlar, Almış (2010), Balyer ve Gündüz (2010), Barut (2007) ve Çetin (2009) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları ile paralellik arz etmiştir. Bütün mesleki kıdem grupları okul yöneticilerinin yeterliklerine ilişkin hemen hemen aynı görüşleri belirtmektedirler. Ancak, Argon ve Demirer (2015) tarafından yapılan araştırmada hem mesleki kıdem hem de medeni durum değişkenleri anlamlı bir farklılık oluşturduğu için araştırma verilerine ters düşmektedir. Bu çelişkilerin nedeni araştırmanın yeri, zamanı ve o anki yöneticinin yeterlik düzeyi bulguları farklılaştırmış olabilir. Ayrıca, yönetici yeterlik düzeylerini ölçmek için tercih edilen ölçme araçlarının diğer benzer araştırmalarda kullanılan ölçeklerden farklı başka bir ölçek türü kullanılmış olması bu çelişkilerin sebepleri arasında sayılabilir.

Yaş değişkeninde tüm grupta 40 yaş ve altı öğretmenler ile 41 yaş ve üstü öğretmenler, alan değişkeninde de sosyal bilimler, fen ve matematik bilimleri, dil ve genel yetenek alanlarında görev yapan öğretmenler, müdürlerinin yönetici yeterliklerine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark göstermemektedir. Bu sonuçlar, Terci'nin (2008) yaptığı araştırmada yaş ve alan değişkenlerine göre elde edilen veriler ile uyuştuğunu göstermektedir. Özmantar ve Çetin (2017) ile Memişoğlu (2006) tarafından yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin algılarına göre alan değişkeninin anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusu bulunmuştur.

Müdür yetkili öğretmenlik dâhil daha önce yöneticilik yapıp yapmama durumu değişkenine göre önceden yöneticilik yapmış öğretmenler ile önceden yöneticilik yapmamış öğretmenlerin müdürlerinin yönetici yeterliklerine ilişkin görüşleri anlamlı farklılık göstermemektedir. Daha önce okul yöneticiliği görevinde bulunmuş olan öğretmenlerin algılarına göre, OMYÖ'nin tüm alt boyutlarında ve toplam yeterlikte okul müdürleri yöneticilik yeterlik düzeyleri daha yeterlidir. Fakat aradaki fark anlamlı bir

sonuç değildir. Veriler anlamlı bir fark göstermese de daha önce okul yöneticiliği yapmış olan öğretmenlerin okul müdürlerinin daha yeterli olduğunu belirtmesi dikkat çekici bir durumdur. Araştırma verilerinin sonuçları, Ağaoğlu ve arkadaşlarının (2012) yapmış olduğu çalışmanın daha önce yöneticilik deneyimi olma durumu değişkenine ilişkin verileri ile paralellik arz etmektedir. Daha önce okul yöneticiliği deneyimi olan araştırmadaki katılımcı öğretmenler, bütün alt ölçeklerde okul yöneticilerini daha yeterli algılamaktadır. Aynı araştırmada elde edilen bulguların arasında da anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinde elde edilen bulgular sonucunda cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre ortaokulda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri farklılaşmamaktadır. Benzer başka bir araştırmada, Ekin ve Yarayan (2017) tarafından yapılan “Farklı Branştaki Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmalarında farklı alanlardaki öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Farklı alanlardaki öğretmenlerin cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine ilişkin araştırmada elde edilen bulgularda anlamlı bir farklılığın olmaması araştırmamızın sonuçları ile örtüşmektedir. Kadın ve erkek öğretmenler ile evli ve bekâr öğretmenlerin görüşleri psikolojik dayanıklılık konusunda anlamlı farklılık göstermemektedir. Ayrıca Chan (2003), Crowley ve arkadaşları (2003), Harrison ve arkadaşları (2002) ile Maddi ve arkadaşlarının (2006) yapmış oldukları araştırmalarında psikolojik dayanıklılık cinsiyet değişkenine göre değişmemektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ve alan değişkenindeki sosyal bilimler, fen ve matematik bilimleri, dil ve genel yetenek alanlarında görev yapan öğretmenlere ilişkin öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde anlamlı fark gösteren değişkenler olarak görülmemiştir. Bu bulguları, Sezgin’in (2012) yapmış olduğu araştırma verileri de desteklemektedir. Mesleki kıdem değişkeninin psikolojik dayanıklılık üzerine bir etkisinin olmaması durumu Harrison ve arkadaşlarının (2002) araştırmasındaki elde edilen bulguları ile uyumludur.

Elde edilen verilerin sonuçları ve bu verilerin sonuçları ile paralellik gösteren çeşitli araştırmalar (Chan, 2003; Sezgin, 2009), araştırmaya katılan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, mesleki kıdem ve alan gibi demografik değişkenler ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Bu demografik değişkenlerin, psikolojik

dayanıklılık düzey belirlemede anlamlı fark gösteren değişkenler olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yaş değişkenine göre, psikolojik dayanıklılığın kontrol alt boyutu ile toplam dayanıklılıkta öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Verilerin sonuçlarına bakıldığında, 41 yaş ve üstü öğretmenler, 40 yaş ve altı öğretmenlere göre daha kontrollü ve daha dayanıklı olduklarını ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda yaş ile mesleki deneyim arasındaki bağlantının doğru orantılı olması düşüncesi sebebiyle öğretmenlerdeki psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artacağı yönünde bir algı ve beklentinin oluşabileceğini de söylemek mümkündür. Sezgin (2009) tarafından bazı demografik değişkenler açısından ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmada, katılımcı öğretmenlerin yaşları ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında manidar bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Yaş değişkeninin psikolojik dayanıklılık kavramı ile bir ilişkisi olmadığını gösteren araştırmanın bu bulgusunun, çalışmamızdaki aynı demografik değişkeni açısından elde edilen bulgu ile ters düştüğü görülmektedir. Bunun nedeni, farklı kademedeki (ilkokullarda) görev yapan öğretmenlerin katılımcı olarak örneklem için seçilmesi durumu ile açıklanabilir. Ayrıca, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ölçmek için tercih edilen ölçme araçlarının diğer benzer araştırmalarda kullanılan ölçeklerden farklı başka bir ölçek türü kullanılmış olması bu farklılığın sebepleri arasında sayılabilir.

Psikolojik dayanıklılık ölçeğinde öğretmenlerin en fazla benimsedikleri maddeler “Yapacak bir şeylerimin olması benim için önemlidir.”, “İnsan hatalarından öğrenir ve gelişir.” ve “Her yeni deneyimin yaşamımı zenginleştirdiğini düşünüyorum.” olmuştur. Bu durum, öğretmenler için deneyimlerin, meşgul olmanın ve hataların farkına varıp bu doğrultuda kendilerini düzelterek geliştirebileceklerine inanmaları öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini pozitif yönde etkileyebileceği açısından önemli olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin en az katıldıkları maddeler ise “Hep aynı yaşam tarzına bağlı kalmak yerine riskli de olsa yeni şeyler denemeyi tercih ederim.”, “Kaderimi değiştirebileceğime inanırım.” ve “Hayatın benim için monotonlaşmaya başladığını hissediyorum.” ifadeleri olmuştur. Öğretmenlerin kaderlerini kendileri değiştiremeyeceklerini, rutin bir hayatı tercih ettiklerini ve buna rağmen hayatın onlar için

hala heyecanlandırıcı bir fonksiyona sahip olduğunu düşünebiliriz.

Öğretmenler PDÖ'nün alt faktörlerinde en fazla meydan okuma boyutunda dayanıklı olduklarını belirtirken en az da kontrol alt boyutunda dayanıklı olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumda, psikolojik dayanıklılığın en fazla meydan okuma alt boyutunda dayanıklı olan katılımcı öğretmenler için güvenliği tehdit etmeyen değişimin, günlük hayatta olabilen ve gelişim için gerekli olan bir uyarıcının olması gerektiğinin kabul edildiği söylenebilir. Ayrıca, psikolojik dayanıklılığın en az kontrol alt boyutunda dayanıklı olan öğretmenler için de meydana gelen olayları değiştirebileceklerine inanmamaları sonucu ve bu doğrultuda değiştirmek için davranışlarda bulunmadıklarını düşünmek mümkündür.

Okul müdürlerinin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı, pozitif fakat düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. En yüksek ilişki kendini adama ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında olmuştur. Özellikle alt boyutlar arasında en yüksek ilişki, kendini adama alt faktörü ile insancıl yeterlikler alt faktörü arasında çıkmıştır. En düşük ilişki ise meydan okuma ile insancıl yeterlikler alt faktörler arasında olmuştur. Bununla birlikte kontrol ve meydan okuma alt boyutu ile yönetici yeterlikleri toplam ve alt boyutları arasında en düşük ilişki çıkmıştır.

Araştırmanın toplam ve alt boyutlarına genel olarak bakıldığında öğretmenlerin algılarına göre okul müdürleri yönetici olarak yeterli ve öğretmenlerin psikolojik olarak da dayanıklı olduğu görülmektedir. Karakuş ve Töremen (2006), "Denetçi Gözüyle Yönetici Yeterlikleri: İlköğretim Okulu Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmalarında elde ettikleri veriler neticesinde, eğitim müfettişlerinin algılarına göre okul müdürlerinin yönetici olarak yeterli olduklarının sonucuna varmışlardır. İlgili bu olumlu sonuç ile araştırmamızdaki öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetici olarak yeterli kabul edilmesi ifadesi uyusmaktadır.

Erdem ve Konak'ın (2015), öğretmenlerin algılarına göre ilköğretim yöneticileri üzerine yapmış oldukları araştırmanın bulgularına göre okul yöneticilerinin çatışmaları çözmek için baskıcı bir politika uygulamadıkları, hatta çoğunlukla daha demokratik ve uzlaşmacı bir politika izledikleri bulgusu ortaya çıkmaktadır.

Psikolojik dayanıklılık alanında yapılan benzer diğer bir araştırma, Karacaoğlu ve Köktaş (2016) tarafından "Psikolojik Dayanıklılık ve Psikolojik İyi Olma İlişkisinde

İyimserliğin Aracı Rolü: Hastane Çalışanları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışma hastane çalışanları üzerinden yürütülmüştür. Çalışmanın elde edilen verilerine göre, hastanede görev yapan kişiler de psikolojik yönden dayanıklıdır. Bu bulgunun, yapmış olduğumuz araştırmanın sonucu ile benzer olduğu tespit edilmiştir. Örtüşen ve benzerlik gösteren elde edilen verilerin sonuçları itibariyle araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini desteklediği görülmektedir.

5.3. ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak yöntem, örneklem gibi hususlara ilişkin yapılabilecek yeni araştırmalar konusunda önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca bu bölümde MEB’e, okul yöneticilerine ve öğretmenlere yönelik önerilere de yer verilmiştir.

Yöneticilere güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilmeleri için bazı testler geliştirip uygulanabilir. Bu testler sayesinde güçlü yönlerini daha aktif kullanabilecek ve zayıf yönlerini de geliştirme gayreti gösterebilecektir. Özellikle MEB, bünyesinde görev yapan eğitim yöneticileri için geliştirip uygulayacağı bunun gibi farkındalık testler sayesinde, yöneticilerin işlerinde etkili ve verimli birer yönetici olabilmelerine katkı sağlayabilecektir.

Öğretmenler, Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğinde fazlaca “Görevlerini mevzuata uygun olarak yürütebilme”, “Büro işlerinin (defter, dosya, kayıt...) usulüne uygun yürütülmesini sağlayabilme” ve “Okulun fiziki yapısının (bina, tesisler ve demirbaşlar), bakım-onarım-kullanımında gerekli tedbirleri alabilme” ifadelerine katılmışlardır. Buna göre, yönetici atamalarında mevzuat bilgisi ve evrak işlerindeki maharetleri kadar kavramsal ve insancıl yeterliklerinin düzeyi de belirleyici olması gerekmektedir. Okul müdürlerinin yeterliklerinin alt boyutlarından olan kavramsal yeterlik ve insancıl yeterlik faktörleri özellikle kavramsal yeterlik boyutu arka planda tutulmamalıdır.

Öğretmenlerin yapacak bir şeylerinin olması onlar için önemlidir. Her yeni deneyim onların yaşamını zenginleştirmektedir. Bu ifadeler doğrultusunda, öğretmenlerin görevlerine kendilerini adamaları isteniyorsa özellikle yöneticilerin insancıl yeterliklerini artırmak gerekmektedir. Bu doğrultuda da, insancıl yeterliklere sahip olan bir eğitim yöneticisinin, öğretmenlerin etkinliği ve kendilerini adamaları gözle görülür bir vaziyet alabilecektir.

Araştırmacılar, pansiyonlu okullarda (yatılı bölge ortaokullarında, liselerde...) görev yapan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri veya okul yöneticilerinin yönetici yeterlik düzeylerini araştıran bir çalışma yapabilirler. Bu doğrultuda ayrıca aralarındaki ilişki de nitel ya da nicel araştırma yöntemleri ile gözlemlenebilir.

Eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin kavramsal yeterlikleri ve insancıl yeterlikleri ile ilgili farkındalığı oluşturmak ve arttırmak için çeşitli hizmet içi eğitimler ve seminerler süreklilik dâhilinde olmak üzere düzenlenebilir.

Farklı eğitim kurumlarında (anaokul – ilkokul – ortaokul ve liselerde) görev yapan yöneticilerin (okul müdürlerinin) yönetici yeterlikleri araştırmacılar tarafından araştırılabilir.

Araştırmacılar, okul müdürlerin insancıl yeterliklerine ilişkin hem nitel hem de nicel bir araştırma yapıp okul müdürlerinin sadece insancıl yeterlik düzeyleri hem nitel hem de nicel yönden araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, A. (1995). *Teknik ve Kuramsal Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. Ankara: Pegem Akademi.
- Açıkalın, A. (1998). *Okul Yöneticiliği*. Ankara: Öncü.
- Açıkgöz, K. (1994). *Eğitimde Etkili Yönetici Davranışları*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Adamson, J., Cant, R. and Atyeo, J. (2001). Managerial Skills For New Practitioners In Medical Radiation Sciences In Australia: Implications For The Tertiary Education Sector. *Radiography*, 7 (4).
- Ağaoğlu, E., Altinkurt, Y., Yılmaz, K. ve Karaköse, T. (2012). Okul Yöneticilerinin Yeterliklerine İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri (Kütahya İli). *Eğitim ve Bilim*, 37 (164).
- Akbaba, A. ve Turhan, M. (2016). İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Sorunlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (Van İl Örneği). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 341 – 357.
- Aksoy, Ş. (2012). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yeterlikleri ile Eğitim – Öğretim Süreci Arasındaki İlişki. Doktora tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Aksu, M. B. (2004). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yöneticilik Eğilimleri. *Eğitim Fakültesi*, 8.
- Almış, S. (2010). Eğitim Yöneticilerinin Bilgi Yönetimine İlişkin Yeterlikleri (Sinop İli Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun*.
- Argon, T. ve Demirer, S. (2015). Okul Yöneticilerinin Bilgi Yönetimi ve İnsan Kaynaklarını Yönetimi Yeterlikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 15, 221 – 264.
- Artan, S. (1977). İşletmelerde Artan Yönetici Gereksinmesi ve Yönetici Yetiştirilmesi Sorunu. *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi*, 13 (4).
- Aslanargun, E. (2007). Modern Eğitim Yönetimi Anlayışına Yönelik Eleştiriler ve Postmodern Eğitim Yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 50, 195 – 212.
- Aybek, B., Titiz, H. ve Gümüşay T. (2014). İlkokul Müdürlerinin Etkili Liderlik Düzeylerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları*, 342 –355.
- Aydın, İ. (2002). *İş Yaşamında Stres* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, M. (1984). *Örgütlerde Çatışma*. Ankara: Bas-Yay, 14.
- Azeem, S. M. (2010). Personality Hardiness, Job Involvement and Job Burnout Among Teachers. *International Journal of Vocational and Technical Education*, 2 (3), 36 - 40.
- Baartman, L. K. J., Bastiaens, T. J., Kirschner, P. A. and Van Der Vleuten, C. P. M. (2007). Evaluating Assessment Quality In Competence Two Frameworks. *Educational Research Review* 2, 114 – 129.

- Balay, R. (2000). *Yönetici ve Öğretmenlerde Örgütsel Bağlılık*. Ankara: Nobel.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 37 (2), 61 – 82.
- Balyer, A. ve Gündüz, Y. (2010). Yönetici ve Öğretmenlerin Okullarında Farklılıkların Yönetimine İlişkin Algularının İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32, 25 – 43.
- Bartone, P. T., Roland, R. R., Picano, J. J. and Williams, T. J. (2008). Psychological Hardiness Predicts Success In US Army Special. *International Journal of Selection and Assessment*, 16 (1).
- Barut, E. (2007). *İlköğretim Okullarına Sınavla Atanan Yöneticiler ile Sınavsız Atanan Yöneticilerin Yönetim Süreçlerine İlişkin Yeterliklerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Sakarya.
- Başar, H. (1988). Öğretmenlerin Değerlendirilmesi. *Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*.
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Başaran, İ. E. (1996) *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara: Yargıcı.
- Başaran, İ. E. (2000). *Örgütsel Davranış: İnsanın Üretim Gücü*. Ankara: Kişisel.
- Bedeian, A. (1993). *Management*. Fort Worth: The Dryden Press.
- Bozgeyikli, H. ve Şat, A. (2014). Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Özel Okul Örneği. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum*, 5, 173 – 191.
- Bredeson, P. V. (1985). An Analysis of The Metaphorical Perspectives of School Principals. *Educational Administration Quarterly*, 21 (1), 29 – 50.
- Bursalıoğlu, Z. (1975). İlköğretmen Okulu Müdürlerinin Yeterliklerine İlişkin Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 93.
- Bursalıoğlu, Z. (1981). Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 93.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. *Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 75.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2010). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik (5 Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik. Araştırma Deseni. SPSS Uygulamaları ve Yorum (22. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (20. Baskı)*. Ankara: Pegem A.
- Chan, D. W. (2003). Hardiness and Its Role In The Stress – Burnout Relationship Among Prospective Chinese Teachers In Hong Kong. *Teaching and Teacher Education*, 19, 381 – 395.
- Crowley, B. J., Hayslip, B. and Hobdy, J. (2003). Psychological Hardiness and Adjustment To Life Events In Adulthood. *Journal of Adult Development*, 10 (4), 237 – 248.

- Çetin, M. (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin ve Müdür Yardımcılarının Algılarına Göre Müdürlerin Liderlik Yeterlikleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, *Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Çetin, N. (2009). İlköğretim Okullarında Yöneticilerin Öğretmenler Arasındaki Farklılıkları Yönetme Yeterlikleri (Bursa İli Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Sakarya*.
- Debrah, Y. A. and Ofori, G. (2005). Emerging Managerial Competencies of Professionals In The Tanzanian Construction Industry. *Human Resource Management*, 16 (8), 1399 – 1414.
- Drucker, P. F. (1994). *Yeni gerçekler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Dumrul, S. (1987). İlkokul Müdürlerinin Denetim Yetki ve Yeterlikleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. *Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Ekin, A. ve Yarayan, Y.E. (2017). Farklı Branştaki Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası 9. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi 2017, Antalya*.
- Erdem, M. ve Konak, M. (2015). Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İlkokul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları ile Çatışma Yönetme Stratejileri Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (Educational Administration: Theory and Practice)*, 21 (1), 69 – 91.
- Erdem, M. ve Meriç, E. (2013). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Algılarına Göre Okul Yönetiminde Kayırmacılık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (Educational Administration: Theory and Practice)*, 19 (3), 467 – 498.
- Erdoğan, İ. (2003). *Pozitivist Metodoloji: Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz ve Yorum*. Ankara: ERK.
- Eren, E. (1991). *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Eren, E. (2011). *Yönetim ve Organizasyon* (10. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Eren, E. (2014). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi* (14. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Erkuş, A. (2009). *Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci* (2. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Eryılmaz, B. (2002). *Kamu Yönetimi*, İstanbul: 2002.
- Fleming, H. L. (1993). The Relationship Between Involvement In The Decision – Making Process and Job Satisfaction For Elementary Teachers. *Dissertation Abstracts International*, 53 (8), February.
- Fullan, M. (2000). The Return of Large – Scale Reform. *Journal of Educational Change*, 1, 5 – 28.
- Garnezy, N. (1991). Resilience and Vulnerability to Adverse Developmental Outcomes Associated With Poverty. *American Behavioral Scientist*, (34), 416 – 430.
- Güçlüol, K. (1985) *Eğitim Yönetiminde Karar ve Örnek Olaylar*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- Gürsel, M. (2003). *Eğitim Yöneticisi Yeterlikleri – Endüstri Meslek Lisesi Müdürlerinin Yeterliklerine İlişkin Araştırma*. Konya: Eğitim.
- Harvey, M. G., Novicevic, M. M. and Garrison, G. (2005). Global Virtual Teams: A Human Resource Capital Architecture. *The International Journal of Human Resource Management*, 16 (9).
- Harrison, M., Loiselle, C. G., Duquette, A. and Semenic, S. E. (2002). Hardiness, Work Support And Psychological Distress Among Nursing Assistants And Registered Nurses In Quebec. *Journal of Advanced Nursing*, 38 (6), 584 – 591.
- Hausman, S., Crow, C. and Sperry, M. G. (2000). Portrait of The Ideal Principal: Context and Self. *NASSP Bulletin*, 84 (617), 1 – 7.
- Holahan, C. J. and Moos, R. H. (1985). Life Stress and Health: Personality, Coping and Family Support In Stress Resistance. *Personality and Social Psychology*, 49 (3), 739 – 747.
- Holt, P., Fine, M. J. and Tollefson, N. (1987). Mediating Stress: Survival of The Hardy. *Psychology In The Schools*, 24 (1), 51 – 58.
- İşık, Ş. (2016). Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Happiness and Well-Being (JHW)*, 2016, 4 (2), 165 – 182.
- Karacaoğlu, K. ve Köktaş, G. (2016). Psikolojik Dayanıklılık ve Psikolojik İyi Olma İlişkisinde İyimserliğin Aracı Rolü: Hastane Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *İş ve İnsan*, 3 (2), 119 – 127.
- Karakuş, M. ve Töremen, F. (2006). Denetçi Gözüyle Yönetici Yeterlikleri: İlköğretim okulu Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi*, 13, 175 – 189.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karslı, M. D. (2004). *Yönetmel Etkililik*. (2.Baskı). Ankara: Pegem.
- Katz, D., Sarnoff, I. and McClintock, C. (1956). Ego – Defense and Attitude Change. *Human Relations*, 9 (1).
- Kennedy, P. L. (1990). Competency Needs of Michigan’s Local Special Education Directors. *D. Wayne State University, Dissertation Abstract Internatioal*, 52 (2), 501 – 576.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful Life Events, Personality and Health: An Inquiry into Hardiness. *Personality and Social Psychology*, 37 (1). 1 – 17.
- Kombıçak, M. (2008). İlköğretim Okul Müdürlerinin Yeterliliklerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. *Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Leithwood, K. and Jantzi, D. (2008). Linking Leadership to Student Learning: The Contributions of Leader Efficacy. *Educational Administration Quarterly*, 44 (4), 96 – 528.
- Lucia, A. and Lepsinger, R. (1999). *The Art and Science of Competency Models: Pinpointing Critical Success Factors In Organizations*. Jossey-Bass/Pfeiffer. San Francisco.CA.
- Maddi, S. R. and Khoshaba, D. M., (1994). Hardiness and Mental Health. *Personality Assessment*, 63 (2), 265 – 274.

- Maddi, S. R., Harvey, R. H., Khoshaba, D. M., Lu, J. L., Persico, M. and Brow, M. (2006). The Personality Construct Of Hardiness, III: Relationships With Repression, Innovativeness, Authoritarianism And Performance. *Journal of Personality*, 74 (2), 575 – 598.
- McClelland, D. C. (1973). Testing For Competence Rather Than Intelligence. *American Psychologist. Harvard University* 23, 1 – 14.
- MEB (2003). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. *Resmî Gazete: 27.08.2003 / 25212 Tebliğler*. Eylül 2003 / 2552 Düzeltme tarihi: Kasım 2003 / 2554.
- MEB (2017). Şuralar. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165200_11_sura.pdf (erişim tarihi. 15.11.2018)
- Memduhoğlu, H. B. (2007). Türk Eğitim Sisteminde Okulların Yönetimi ve Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sorunsalı. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler*, 36 (176), 86 – 96.
- Memişoğlu, S. P. (2006). Lise Müdürlerinin Liderlik Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 179 – 189.
- Mercer, D. K. (2016). Who Is The Building Leader? Commentary On Educational Leadership Preparation Programs For The Future. *Educational Considerations*. 43 (4), 6 – 10.
- Mumford, M. D., Zaccaro, S. J., Harding, F. D., Jacobs, T. O. and Fleishman, E. A. (2000). Leadership Skills For A Changing World: Solving Complex Social Problems. *Leadership Quarterly*, 11, 11 – 35.
- Norfolk, D. (1989). *İş Hayatında Stres (Çev.)*. İstanbul: Form.
- Okutan, M. (2003). Okul Müdürlerinin İdari Davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 89 – 97.
- Okutan, M. (2012). *Eğitim Yönetimi ve Denetiminde Örnek Olaylar* (1. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Okutan, M. ve Kahveci, A. (2012). İlköğretim Okul Müdürlerinin Genel Öz Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Rize Örneği). *Kastamonu Eğitim*, 20 (1), 27 – 42.
- Özmantar, K. Z. ve Çetin, Y. E. (2017). Temel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Okul Müdürlerinin Liderlik Becerilerinin İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 37, 261 – 284.
- Öztüccar, R. (2005). *Eğitim Yöneticilerinin Yeterlikleri ve Yetiştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Lefkoşa.
- Peker, S. ve Selçuk, G. (2011). Okul Müdürlerinin Yeterliklerinin Eğitim Öğretim Sürecine Etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 9 (2), 472 – 480.
- Peker, S., Selçuk, G., Doğru, E. ve Coşkun Uslu, A. (2011). *Okul Müdürlerinin Yeterliklerinin Eğitim Öğretim Sürecine Etkisi*. Second International Conference on New Trends in Education and Their Implications (27 – 29 April 2011 Antalya – Türkiye). 894 – 903. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Roscoe, J. T. (1975). *Fundamental Research Statistics for the Behavioural Sciences*. Second Edition. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Rouss, E. G. (1993). Essential Competencies For Independent School Leaders. (Ph. D. University Of Virginia). *Dissertation Abstract International*, 54 (5).
- Sayım, F. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Tez Yazım Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Secretariat, C. (1993). *Better Schools. Resource Materials For School Heads. Module Three: Personnel Management*. London: Parent and Stacey.
- Semerci, N. (2000). Yönetimde Karar Vermenin Kritik Düşünme İle İlişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22, 191 – 201.
- Sergiovanni, T. J. and Starratt, R. J. (1988). *Supervision: Human Perspectives*. New York: McGraw Hill Book Company.
- Sezgin, F. (2009). Relationships Between Teacher Organizational Commitment, Psychological Hardiness And Some Demographic Variables In Turkish Primary Schools. *Journal of Educational Administration*, 47 (5), 630 – 651.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim*, 20, 489 – 502.
- Shipper, F. and Davy, J. (2002). A Model and Investigation of Managerial Skills, Employees' Attitudes, and Managerial Performance. *Leadership Quarterly*, 13, 95 – 120.
- Silliman B. (1994). *Rationale For Resilient Families: Concept Paper*. National Network for Family Resiliency, Ames, IA.
- Şahin, A. E. (2000). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22, 243 – 260.
- Şimşek, Y. (2003). Okul Müdürlerinin İletişim Becerileri İle Okul Kültürü Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış doktora tezi, *Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programı, Eskişehir*.
- Şişman, M. (2004). *Öğretim Liderliği*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2005). Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı. (Editör. Y. Özden), *Eğitim ve Okul Yönetimi*, 99 – 146. Ankara: Pegem Akademi.
- Tahaoğlu, F. ve Gedikoğlu, T. (2009). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Liderlik Rollerini. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (58), 274 – 298.
- Taymaz, H. (1997). *Uygulamalı Okul Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Taymaz, H. (2002). *Eğitim Sisteminde Teftiş* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tepe, N. (2017). Okul Yöneticilerinin Yeterliklerine İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar*, 59, 388 – 401.
- Terci, F. (2008). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yönetici Yeterlik Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir*.

- Terzi, Ş. (2005). *İyi Olmaya İlişkin Psikolojik Dayanıklılık Modeli*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- TDK (2018). Yeterlik maddesi.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c6d393d635812.26658511 (erişim tarihi. 12.09.2018)
- Tschannen–Moran, M. and Gareis, C. (2004). Principals' Sense Of Efficacy: Assessing A Promising Construct. *Educational Administration*, 42, 573 – 585.
- Thomson, W. C. and Wendt, J. C. (1995). Contribution of Hardiness and School Climate to Alienation Experienced by Student Teachers. *Educational Research*, 88 (5), 269 – 274.
- Töremen, F. ve Kolay, Y. (2003). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Sahip Olması Gereken Yeterlikler. *Milli Eğitim*, 160.
- Turan, S. ve Ebiçlioğlu, N. (2002). Okul Müdürlerinin Liderlik Özelliklerinin Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8 (3), 444 – 458.
- Uslu, B. (2013). Eğitim Yönetimi Alanındaki Akademisyenlerin Okul Yöneticilerinin Yeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri*, 37, 172 – 188.
- Wagnild, G. M. and Young, H. M. (1993). Development and Psychometric Evaluation of the Resilience Scale. *Nursing Measurement*, 1 (2), 165 – 178.
- Walker, V. A. (1985). Special Education Administrators Perceived Competences In Areas of Special Education. *Texas Agricultural and Mechanical University Dissertation Abstracts International*, 50 (4).
- Yıldırım, İ. E. (2015). *İstatistiksel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yukl, G., Gordon, A. and Taber, T. (2002). A Hierarchical Taxonomy of Leadership Behavior: Integrating A Half Century of Behavior Research. *Leadership and Organizational Studies*, 9 (1).

EKLER

EK 1. Okul M¼d¼rlerinin Yeterlikleri ¼lçeęi Kullanım İzni

EK 2. Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık ¼lçeęi Kullanım İzni

EK 3. Resmi Yazışma (¼lçek Uygulama İzni)

EK 4. Kişisel Bilgi Formu

EK 5. Okul M¼d¼rlerinin Yeterlikleri ¼lçeęi

EK 6. Psikolojik Dayanıklılık ¼lçeęi

EK 1. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği Kullanım İzni

Kübra ÖZTÜRK <kbrozturk2014@gmail.com>

19 Eki (6 gün önce) ☆

Alıcı: şahin ▾

Sayın hocam, ben Kübra ÖZTÜRK Ahi Evran Üniversitesinde Eğitim Yönetimi bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa ERDEM ile birlikte yürüttüğümüz öğretmenleri kapsayan Yeterlik ve Psikolojik Dayanıklılık konulu tez çalışmasında size ait olan Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğini kullanmayı planlıyoruz. Bunun için gerekli izni vermenizi talep ediyoruz. Saygılarımla...

şahin aksoy

19 Eki (6 gün önce) ☆

Alıcı: bana ▾

19 Eki 2017 Per, saat 12:07 tarihinde Kübra ÖZTÜRK <kbrozturk2014@gmail.com> şunu yazdı:

Sayın hocam, ben Kübra ÖZTÜRK Ahi Evran Üniversitesinde Eğitim Yönetimi bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa ERDEM ile birlikte yürüttüğümüz öğretmenleri kapsayan Yeterlik ve Psikolojik Dayanıklılık konulu tez çalışmasında size ait olan Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeğini kullanmayı planlıyoruz. Bunun için gerekli izni vermenizi talep ediyoruz. Saygılarımla...
Ölçeğimi kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim. Şahin Aksoy.

EK 2. Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Kullanım İzni

Kübra ÖZTÜRK <kbrozurk2014@gmail.com>

19 Eki (6 gün önce) ☆

Alıcı: serife7403 ▾

Sayın hocam, ben Kübra ÖZTÜRK. Ahi Evran Üniversitesinde Eğitim Yönetimi bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa ERDEM ile birlikte yürüttüğümüz öğretmenleri kapsayan Yeterlik ve Psikolojik Dayanıklılık konulu tez çalışmasında sizin geliştirmiş olduğunuz Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğini kullanmayı planlıyoruz. Bunun için gerekli izni vermenizi talep ediyoruz. Saygılarımla...

şerife ışık

@ 19 Eki (6 gün önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Merhaba Kübra, elbetteki çalışmanızda Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğini kullanabilirsiniz, ölçek ve ölçeğe ilişkin bilgiler ektedir, sevgiler.

19 Ekim 2017 12:39 tarihinde Kübra ÖZTÜRK <kbrozurk2014@gmail.com> yazdı:

EK 3. Resmi Yazışma (Ölçek Uygulama İzni)

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27485554-605.01-E.18647974
Konu : Anket Uygulama İzni

07.11.2017

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün
07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı, 2012/13 nolu Genelgesi,
B) Kübra ÖZTÜRK' ün 03/11/2017 tarihli ve 18005702.605.01 sayılı dilekçesi.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Bölümünde Yüksek Lisans Öğrencisi Kübra ÖZTÜRK' ün, İlimiz İlkadım, Atakum ve Canik İlçesinde Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerine yönelik olarak "Ortaokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre müdürlerin Yönetici Yeterlilikleri ile Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki" konulu anket uygulama çalışması yapmak istediğine ilişkin ilgi (b) dilekçe, ilgi (a) genelgeye göre incelenmiş ve komisyon tarafından uygun görülmüştür.

Söz konusu çalışmanın komisyon kararı doğrultusunda tez çalışma sonuçlarının rapor halinde Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimine gönderilmesine dikkat edilerek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, duyurusu ve denetimi ilçe millî eğitim müdürlüğünüz tarafından gerçekleştirilmek üzere okul müdürlüğü sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmadan çalışmanın yapılmasının sağlanması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Coşkun ESEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ekler :

- 1- İlgi (b) dilekçe ve ekleri (5 sayfa)
- 2- 03/11/2017 tarihli komisyon kararı (1 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

İlkadım, Atakum ve Canik İlçe Kaymakamlığına
(İlçe MEM)

Bilgi:

Kırşehir Ahi Evren Üniversitesi
Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Atatürk Blv. Yeni Hükümet Konağı Kat:3 SAMSUN
Elektronik Ağ <http://samsun.meb.gov.tr>
Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Şubesi
e-posta: yuksekogretimyurtdisi55@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: R.KORKMAZ (Şef)
Tel: (0 362) 435 80 63 (340)
435 80 64
Faks: (0 362) 43248 54:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3422-2409-3746-afcd-c95b kodu ile teyit edilebilir.

EK 4. Kişisel Bilgi Formu

Değerli meslektaşım,

Bu ölçek formu Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi dalında Tezli Yüksek Lisans öğrencisi olarak yürüttüğüm “Ortaokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Müdürlerin Yönetici Yeterlikleri ile Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki” adlı tez çalışması için 3 bölüm olarak hazırlanmıştır.

Ölçeğin ilk bölümünde 6 maddelik Kişisel Bilgi Formu, ikinci bölümünde 38 maddelik Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği ve üçüncü bölümünde ise 21 maddelik Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği yer almaktadır.

Seçenekli soru ve ifadeleri karşılarında bulunan seçeneklerden size uygun olanın kutucuğuna X işareti koyarak cevaplandırınız. Seçeksiz soru ve ifadeleri ise karşılarında bırakılan ilgili boşluğa cevaplandırınız. Lütfen forma adınızı yazmayınız ve cevaplamanız gereken alanları boş bırakmayınız.

Vereceğiniz cevaplar her ne sebeple olursa olsun herhangi bir kişi, kurum veya kuruluşa verilmeyecek, bilimsel etik çerçevesinde gizli tutulacak ve sadece bilimsel çalışmalar için tarafıma kullanılacaktır.

İçtenlikle vereceğiniz cevaplar çalışmaya değerli katkılar sunacaktır. Teşekkür eder, çalışma hayatınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla.

Kübra ÖZTÜRK

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1	Cinsiyetiniz	Kadın ☐	Erkek ☐
2	Medeni durumunuz	Evli ☐	Bekâr ☐
3	Yaşınız	
4	Mesleki kıdeminiz yıl	
5	Alanınız	
6	Daha önce okul yöneticiliği yaptınız mı? (Müdür yetkili öğretmenlik dâhil)	Evet ☐	Hayır ☐

EK 5. Okul Müdürlerinin Yeterlikleri Ölçeği

OKUL MÜDÜRLERİNİN YETERLİKLERİ ÖLÇEĞİ						
Okul müdürünüz aşağıda belirtilen davranışları hangi düzeyde göstermektedir?						
İFADELER		1. Hiç katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kısmen katılıyorum	4. Katılıyorum	5. Tamamen katılıyorum
1	Yaratıcı fikirleri hayata geçirebilme,	1	2	3	4	5
2	Alınan kararların uygulanmasında öncü olabilme,	1	2	3	4	5
3	Okulda ortak değerler geliştirerek güçlü bir okul kültürü oluşturabilme,	1	2	3	4	5
4	Eğitim-öğretimle ilgili araştırma ve geliştirme çabalarında öğretmenlere rehberlik yapabilme,	1	2	3	4	5
5	Eğitim-öğretime ilişkin kararlara katılımı sağlayabilme,	1	2	3	4	5
6	Temel değerleri ve güçlü adetleri törenlere dönüştürebilme,	1	2	3	4	5
7	Okulun vizyon ve misyonu ile ilgili ortak bir dil oluşturabilme,	1	2	3	4	5
8	Eğitim-öğretim problemlerine ilişkin güncel gelişmeleri takip edebilme,	1	2	3	4	5
9	Yapıcı eleştirilerde bulunabilme,	1	2	3	4	5
10	Yönetici olarak kendi güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilme,	1	2	3	4	5
11	Karşılaştığı problemlere farklı bakış açılarıyla bakabilme,	1	2	3	4	5
12	Birbirine aykırı görüşleri uzlaştırabilme,	1	2	3	4	5
13	Toplumun kaynaklarını okula yönlendirebilme,	1	2	3	4	5
14	Büro işlerinin (defter, dosya, kayıt...) usulüne uygun yürütülmesini sağlayabilme,	1	2	3	4	5
15	Okulun fiziki yapısının (bina, tesisler ve demirbaşlar), bakım-onarım-kullanımında gerekli tedbirleri alabilme,	1	2	3	4	5
16	Okulda kurulan ekiplerin etkili bir şekilde çalışmasını sağlayabilme,	1	2	3	4	5
17	Okulu planlı bir şekilde yönetebilme,	1	2	3	4	5
18	Eğitim-öğretim programlarının gerçekleştirilmesine uygun ortam hazırlayabilme,	1	2	3	4	5
19	Görevlerini mevzuata uygun olarak yürütebilme,	1	2	3	4	5
20	Ödül ve ceza sistemlerini mevzuata uygun bir şekilde uygulayabilme,	1	2	3	4	5
21	Okul ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kaynakları etkili yönetebilme,	1	2	3	4	5
22	Öğrencilerin yönetimini kolaylaştıracak liderlik davranışları gösterebilme,	1	2	3	4	5
23	Okul bahçesini etkin kullanabilme,	1	2	3	4	5
24	Okulun amaçları ile tüm çalışanların ihtiyaçlarını ahenkleştirebilme,	1	2	3	4	5

25	Okuldaki tüm çalışanların görev tanımlarını yapabilme,	1	2	3	4	5
26	Kantin veya kooperatifin nitelikli bir şekilde çalışmasını sağlayabilme,	1	2	3	4	5
27	Önerileri dinleyebilme,	1	2	3	4	5
28	Öğretmenlerin motivasyonlarını artırıcı çalışmalar yapabilme,	1	2	3	4	5
29	Öğretmenleri sosyal etkinliklere katılmaya teşvik edebilme,	1	2	3	4	5
30	Okulun tüm çalışanlarına eşit davranabilme,	1	2	3	4	5
31	Düşüncelerini açık bir şekilde ifade edebilme,	1	2	3	4	5
32	Çatışmaları çözebilme,	1	2	3	4	5
33	Davranışlarıyla herkese güven verebilme,	1	2	3	4	5
34	Toplum liderleriyle iletişim halinde olabilme,	1	2	3	4	5
35	Karşılaşılan beklenmedik durumlara ilişkin etkili çözümler bulabilme,	1	2	3	4	5
36	Karar alırken objektif davranabilme,	1	2	3	4	5
37	Okuldaki tüm çalışanları tarafsız değerlendirebilme,	1	2	3	4	5
38	Okula yeni atanan öğretmenlerin okula adaptasyon sağlamasına katkıda bulunabilme,	1	2	3	4	5

Başka eklemek istediğiniz.....

EK 6. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, sizin kendinizle ilgili ne düşündüğünüzü ve ne hissettiğinizi ifade etmeniz içindir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Her bir cümleyi dikkatle okuyarak o ifadeye ne ölçüde katıldığınızı ya da katılmadığınızı belirtiniz. Tümünü cevaplandırmanız önemlidir. İlginizden dolayı teşekkür ederim.

İFADELER		1. Hiç katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Biraz katılmıyorum	4. Katılıyorum	5. Tamamen katılıyorum
1	Çalışmaktan çok keyif alıyorum.	1	2	3	4	5
2	Hayatın benim için monotonlaşmaya başladığını hissediyorum.	1	2	3	4	5
3	Çok çalışarak her zaman amacıma ulaşabilirim.	1	2	3	4	5
4	Çıkabilecek sorunları önceden kestirerek önlemlerimi alırım.	1	2	3	4	5
5	Devam ettiğim işime/okulumu/mesleğime yürekten bağlıyım.	1	2	3	4	5
6	Hayatımda ilginç ve zaman harcamaya değer şeylerin var olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
7	Her yeni deneyimin yaşamımı zenginleştirdiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
8	Hep aynı yaşam tarzına bağlı kalmak yerine riskli de olsa yeni şeyler denemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
9	İnsan hatalarından öğrenir ve gelişir.	1	2	3	4	5
10	Kaderimi değiştirebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
11	Yargılarıma ve kararlarıma daima güvenirim.	1	2	3	4	5
12	Kişisel özgürlüklerimin sınırlandırılmasına genellikle büyük tepki gösteririm.	1	2	3	4	5
13	Kendimle ilgili bir şeyler öğrenmek benim için heyecan vericidir.	1	2	3	4	5
14	“Öldürmeyen şey güçlendirir” cümlesi beni ifade ediyor.	1	2	3	4	5
15	Önceden yaptığım bir programın dışına çıkmak zorunda kaldığımda rahatsız olurum.	1	2	3	4	5
16	Yeni şeyler denemekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5
17	Yaşamımda olan önemli değişiklikleri, kişisel gelişimim için bir fırsat olarak görürüm.	1	2	3	4	5
18	Keyif aldığım etkinliklere düzenli olarak katılırım.	1	2	3	4	5
19	Yarın bana ne olacağı bugün yaptıklarımaya bağlıdır.	1	2	3	4	5
20	Yeni bir işe/projeye/göreve başladığımda ayrıntılı bir plan yapmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
21	Yapacak bir şeylerimin olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Kübra ÖZTÜRK
Doğum Yeri ve Yılı : Safranbolu - 1988
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : kubra_ozturk@hotmail.com

Taranmış
Fotoğraf (isteğe bağlı)
(3.5cm x 3cm)

Eğitim Durumu

Lisans : Lefke Avrupa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği
Yüksek Lisans : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi

Mesleki Deneyim

Van, Çaldıran, Hasan Turan Ortaokulu (2013 – 2014) Öğretmen
Van Çaldıran, Yavuz Sultan Selim İlkokulu (2014 – 2016) Müdür Yardımcısı
Samsun, Asarcık, Asarcık İlkokulu (2016 – Hâlen) Öğretmen

Yayınlar

III. INES International Education and Social Science Congress 2018 (Özet Bildiri)